

Hegedűs László – életútinterjú

Készítette: Jávorszky Béla Szilárd

A beszélgetések időpontjai: 2015. december 4., 8. és 17., Budapest
Szerkesztett, tömörített, lábjegyzetelt változat.

Jávorszky Béla Szilárd:

Szokás szerint messziről kell indítanunk: milyen családban születél, kik voltak a szüleid, mivel foglalkoztak?

Hegedűs László:

Anyukám elszegényedett, földönfutóvá lett nemesi családból származik, a keszhelyi Festetics Park egykori vadasparkja mögötti két-háromholdas területek egyikén épített a nagyapám egy házat. Nyolcan voltak gyerekek, a szülők taníttatták őket a helyi apácarend iskolájában, emellett anyám a hétvégeken az egyik iskolatársa szüleinél végzett házimunkát kisgyerekek korától. Később úgynevezett kereskedelmi iskolába járt, ami talán a mai szakközépiskolának felel meg, de mivel Keszthelyen nem volt munkalehetőség, feljött Pestre, és egy divatáru üzletben lett eladó-manöken. Akkoriban a dolgozóknak mindkét feladatot el kellett látniuk: a ruhamodellből egy-egy példányt valamelyik eladóra szabták, és ha jöttek az úri asszonyok, akkor mindig az a kisasszony mutatta be az adott ruhát, akinek a méretére készült. Ha pedig valamelyik megtetszett egy úri asszonynak, levették a méretét, és az állandó szabóságukkal megcsináltatták neki a ruhát.

Több vállalkozással álltak szerződésben, ezek egyike volt Hegedűs Gyula Szabósága a Király utcában. Ősei a 19. század közepén Ausztriából bevándorolt zsidók voltak, generációkra visszamenőleg női szabók, és a Holsteinnek hívott ükapám úgy gondolta, Magyarországon több lesz a munkalehetőség. A letelepedésnek egyik íratlan feltétele volt, hogy magyar nevet kellett választania, az ükapám nézegette az elé rakott listát, és a H betűs nevek közül a Hegedűs tetszett meg neki. Így lettünk mi Hegedűsök. Gyorsan megtanult magyarul, majd a Király utca 30-ban előbb bérelt egy szabóműhelyt, amit később megvett. Aztán az egész házat is, mert akkoriban nagyon jól ment a hölgydivat.

Jávorszky Béla Szilárd:

Időben hol járunk?

Hegedűs László:

A múlt század elején. Apám 1906-ban született, a négy gyerek közül ő volt a legfiatalabb. Két nagy pofon hatására folytatta ősei mesterségét, pedig az elektromosság és a rádiózás érdekelte, állandóan villanszerelt és rádióamatőrkedött, tanította a gyerekeket egycsöves rádió építésére. De a Rákóczi úti divatszalonban már képzett szabómesterként találkozott édesanyámmal. Élénken érdeklődött a politika iránt, előbb a Szociáldemokrata Ifjú Munkásszövetség aktivistája volt, 1928-tól pedig az illegális Kommunista Párt tagja lett. Szenvedélyes marxistaként, leninistaként a haláláig hitt abban, hogy a kommunizmus az egyetlen, ami megmentheti a világot az emberi gyengeségtől. Nem sokkal megismerkedésük után édesanyámat is beszervezte.

Apámnak rengeteg pártmunkája akadt, a harmincas évek elején többek között – másokkal heti váltásban – néha József Attilát felügyelte, mert tartottak attól, hogy a költő önmaga ellen fordul. Folyamatosan vigyázni kellett rá, így vitte magával a gödi „fészekbe” is, ahol Attila rendszeresen szavalt. Rajta kívül rengeteg kommunista zenészt, költőt, színészt – Gobbi Hildától Major Tamásig – ismert személyesen, a szocdem ifjúsági rendezvényeken

szervezte a műsoraikat. Az ideológia révén butaságnak és értelmetlennek tartotta a vallási dogmákat, a családban a Hegedűs nagyszüleim voltak az utolsók, akik sábeszt tartottak, én már teljesen világi légkörben nevelkedtem.

Jávorszky Béla Szilárd:

Édesanyád sem volt vallásos?

Hegedűs László:

Nem, ő katolikusként gyerekkorában annyi képmutatást látott, hogy teljesen kiábrándult a vallásból. Aztán találkozott apámmal, aki gyorsan meggyőzte, hogy ezen a téren is a marxi-lenini út a helyes. A vallási kérdés a családban akkor merült fel először, amikor a harmincas évek végén megjelentek a zsidótörvények, amelyek apámra vonatkoztak, anyámra nem. Apámat 1941-ben behívták munkaszolgálatba, de anyám begipszelte a lábát, úgyhogy nem vitték el, hanem tartalékos állományba helyezték. Amikor pedig 1942-ben a második behívóját is megkapta, illegalitásba vonult. 1942 és 1945 között leginkább – a szabómesteri kezűességét kihasználva – bélyegzőhamisítással foglalkozott egy kamu katonai raktárban, a Nagyfuvaros utcában. Ezt a Királyi Honvédség állományába valójában soha nem tartozó, de különféle katonai feliratokkal ellátott és kiszolgált katonák által őrzött épületet a földalatti ellenállás üzemeltette. Menekülőknak és a menekülteknek gyártottak házassági anyakönyvi kivonatokat, személyi igazolványokat, később menleveleket, illetve katonai szabadságos papírokat ipari mennyiségben. Az ezekhez szükséges pecsétet készítette apám, a mai napig megvannak, legalább ötszáz darab lapul az egyik fiókban anyámék lakásán, ahol most az öcsém lakik. Meg rengeteg kitöltetlen személyi igazolvány, háborús menekült papír, amit el tudsz képzelni. Sok ezer ember életét mentették meg velük.

Mielőtt apámnak illegalitásba kellett vonulnia, sikeres vállalkozónak számított, a Kispipa utcában saját szabóműhelyt nyitott, szerződésben állt a Kálvin téri Fenyves Áruházzal, ami annyira jól ment akkoriban, hogy apám műhelyében a végén már tizenhatan varrtak. Persze a háború ezt is elsodorta. Az 1945-ös ostromot anyám a Kispipa utcai pincében, apám a Nagyfuvaros utcai kamu katonai egységénél élte túl. A pecsétgyártás mellett titkos akciókban is részt vett, katonai ruhába öltözve kivégzésre vitt csoportokat vettek át a nyilasoktól, valamint az ő egysége is benne volt az újpesti nyilas ház felrobbantásában. Tehát minden létező módon próbált tenni valamit. De hát mindez csepp volt a tengerben. Viszont másokkal ellentétben sosem volt büszke arra, hogy embereket kellett felrobbantania.

Jávorszky Béla Szilárd:

Régi kommunista aktivistaként, gondolom, a háború után azért szélesre nyílt előtte a pálya.

Hegedűs László:

Igen, a szüleim folyamatosan kaptak pártmegbízásokat. Először a vidéket járták, földet osztottak, illetve a kommunista párt pénzén élelmiszert vásároltak, amit kölcsönbe kapott, szörnyű állapotban lévő teherautókkal felhoztak Budapestre és szétosztogattak. Másfél-két évük ment el azzal, hogy tüzet oltottak, hogy igyekeztek az életkörülményeiket valamennyire elviselhetővé tenni. A Kossuth-híd építésétől az összes létfontosságú víz-, gáz-, villanyhálózat, illetve a villamos- és autóbusszközlekedés helyreállításában részt vett apám. Persze abszolút nem értett hozzá, de tudta nógatni az embereket.

Aztán amikor 1947 végén Budapest valamelyik kerületének rendőrkapitányává akarták kinevezni, azt mondta, ha nem lenne férfi, akkor most elsírná magát. Gerő Ernő¹ megkérdezte

¹ Gerő Ernő (1898–1980) kommunista politikus, 1945 után fontos szerepet játszott a kommunista párt magyarországi hatalomátvételének megszervezésében. 1945 és 1949 között közlekedésügyi miniszter, később

tőle, „Pista, mi baj van?” „Hát én szabó vagyok, ahhoz értek és azt is szeretem csinálni. Miért nem foglalkozhatok olyannal, amihez értek?” Mire Gerő kinevezte az egyik kispesti nagy ruhagyár műszaki igazgatójának.

Jávorszky Béla Szilárd:

Ez lett később a Vörös Október Férfi Ruhagyár?

Hegedús László:

Igen. Apám azzal a feltétellel vállalta el, hogy mellette egyetemre járhat. Mint később a vajban úgy haladt a tanulmányaiban, hisz a szakmában addigra mindent tudott. Így lett 1952-ben okleveles textilmérnök. 1956-ban bevásárolták a Budapesti Munkástanácsba, majd amikor kitört a Kádár-rendszer, azonnal az ellenforradalmi kapcsolatait vizsgálták. Pedig hát a munkástanácsok ötlete Kádártól származott, még a Nagy Imre-kormány tagjaként szorgalmazta azok felállítását. Apám ekkor közölte a családdal, a legjobb, ha elutazunk Bécsbe a nagynénémhez. Kapcsolataim keresztül szerzett nekünk legális útleveleket, úgyhogy 1956 decemberében anyámmal és az öcsémmel hármasan vonaton elhagytuk Magyarországot. Bécsben megindult az „elzüllésem”. Addig fegyelmezett kisdobos voltam, de akkor beleszagoltam a kapitalizmusba.

Jávorszky Béla Szilárd:

Hány éves voltál ekkor?

Hegedús László:

1948-ban születtem, tehát nyolc éves voltam, az öcsém meg kettő. A nagynéném elegáns környéken lakott, abban a házban rajtuk kívül angol, amerikai és svéd diplomata családok éltek. Hamar összebarátkoztam a gyerekeikkel, gyorsan belejöttem a németbe, egész nap mozikban lógtam, autóversenyzős és kovbojos filmeket néztem, meg csavarogtam a többiekkel. Imádtam Bécset, óriási kalandot és élményt jelentett. Már az első zöldségesben megéreztem, hogy más az a világ, hisz addig a narancson és a banánon kívül egyéb déligyümölcsöt nem ismertem, ott meg harmincfélét árultak. Akkor kaptam rá például a fűgére.

Közben apámnak idehaza rendeződtek a dolgai, egy kisebb nagyipari női fehérneműgyár igazgatója lett, de soha többet nem vállalt pártmegbízatást. A kommunizmust továbbra is védte, de már inkább megélni akart, mint a világot megváltani. Amikor 1957 késő nyarán Bécsből visszajöttünk, anyám ismét dolgozni kezdett, 1962-től a Pest Megyei Ipari Vállalat személyzeti vezetője lett.

Jávorszky Béla Szilárd:

Mik voltak az első meghatározó zenei élményeid?

Hegedús László:

Bár Hegedúsnek hívtak minket, a családban senki sem tudott zenélni, a szüleim viszont szerették a zenét és szerettek táncolni. Apámnak nagyon szép háború előtti gramofonyűjteménye volt, operák, Brahms- és Beethoven összes szimfóniája, rengeteg Mozart. Ezek még régi, 78-as bakelitkorongok voltak, tehát sokat kellett cserélni a lemezeket, hogy egy klasszikus zeneművet végighallgassunk. De lelkesen cseréltünk.

Emellett pedig a Wesselényi utca 4-ben nagyszerű emberek környezetében nőttem fel. Felettünk Freimann Magda zongoraművész lakott, a hetvenes évek végéig ő korrepetálta az

pénzügyminiszter, majd államminiszter lett. 1952 és 1954 között miniszterelnök-helyettes volt, s egyben belügyminiszter. A keményvonalasok Rákosi utáni második legerősebb vezetője volt.

összes nagy magyar operaénekest, azoknak zongorakísérője is volt. Székely Mihálytól Sass Szilviáig mindenki hozzá járt. Így egyrészt pár méteres távolból megismerhettem az akkori magyar operavilág krémjét, másrészt olyan nagyságok látogattak el hozzá, mint a Metropolitan akkori legnagyobb csillagja, Svéd Sándor. Magda néninek egészen különleges adottsága volt a kíséréshez, remekül tudott alkalmazkodni az énekesek kisebb-nagyobb ritmikai és melodikai hibáihoz, előre megérezte, hogy hol fognak botlani és parírozott.

A közvetlen mellettünk lévő lakásban Ráth-Végh István lakott. Nagyszerű író és csodálatos ember. Felesége, Zipernovszky Mária a Zeneművészeti Főiskola hegedű tanszékének volt a vezetője. Nagy tehetségeknek magánórákat is adott, úgyhogy csodálatos hegedűszó és zongoraszó szólt nálunk állandóan. Az első emeleten pedig Gottesmann Manó lakott, a zsinagóga fő kántora, csodálatos hangú, basszus bariton énekes, akinek kedvéért – amikor az ötvenes években nem engedték kiutazni –, az amerikaiak komplett stúdiót hoztak ide, hogy felvételeket készíthessenek vele. Imádtam a hangját, libabőröztem mindig, amikor bemelegített, beénekelt és hogyha meleg volt és nyitva az ablak, akkor az egész udvar megtelt az ő énekével.

Tehát körül voltunk véve zenével. Reggelenként pedig Ráth-Végh úr mindig bekopogott a szobám ablakán a sétabotjával. S ha nem ültem fel, akkor felébresztett, azzal a versikével, hogy „Tej, túró, tejfel, lusta Pista kelj fel!”

Jávorszky Béla Szilárd:

De hát téged Lászlónak hívnak...

Hegedűs László:

Hivatalosan István László vagyok, gyerekkoromban Pistinek hívtak, kamaszkori lázadásaim idején kezdtem el használni a második nevemet.

Úgyhogy gyerekkoromban komoly zenei impulzusokat kaptam a környezetünktől. Mégsem ők voltak rám a legnagyobb hatással, hanem egy nálam öt-hat évvel idősebb fiú, Zádor Gyuri, aki óriási kinccsel, egy Vörös Szikra magnóval rendelkezett. Műszaki érdeklődésű gyerekként állandóan szerelte és egyre tökéletesebb hangszórókkal látta el. Szalagokat csencselt az iskolatársaival, Elvis Presley-, Hurrricanes- és Shadows-felvételeket. Nála ismertem meg az egész rock and roll korszakot, vele hallottam először Buddy Hollyt, Chuck Berryt, Little Richardot és Jerry Lee Lewist. De akkoriban még gyerek voltam, ezek pedig hozzám képest felnőtt zenék. Modernek, klasszak, de inkább csodáltam őket, mintsem azonosultam velük.

Aztán 1963 elején, alig tizenöt évesen a Rákóczi út 80-ban betértem a Czeplédi Hanglemezudvarba. Czeplédinek² volt egy lemezvágógépe, a frissen érkezett korongokat egy jobb lemezzátszóval leforgatta, a zenét mellkasröntgen celluloidlapokra rávágta, becsomagolta és 30 forintért árulta. Az egyik nála kapható kislemezen egy Beatles nevű zenekar játszotta a *Love Me Do* című dalát. A borítón négy srác, gomba frizurával, állati jó fazonnal, egyből felkeltették az érdeklődésemet. Amikor pedig ezt a dalt meghallottam, rettenetes szerelmi érzés fogott el, és tudtam, ez az én zeném.

Tizenhat forint volt a zsebemben, de Czeplédi nem adta oda ennyiért, úgyhogy a Luxin³ vadászni kezdtem, rá is találtam, fel is vettem mindjárt két-három másik dallal együtt. Csodálatos élmény volt. Beleszerettem, lefordítottam a szöveget, majd a német helyett azonnal angolul kezdtem tanulni. A Beatles, majd később a Rolling Stones, a Kinks, a Them, a Honeycombs és a Manfred Mann az életem középpontjává vált.

² Czeplédi A. Sándor rádió és villanyalkatrész kereskedő boltja, a Hanglemezudvar a Rákóczi út 80-ban az ötvenes-hatvanas-hetvenes évek egyik legendás pop történeti helye. Bővebben itt írtunk róla: csehtamasprogram.hu/alprogramok/konnyuzenei-orokseg/poptorteneti-tanosveny/czepledi-hanglemezudvar.

³ A Radio Luxembourg beceneve.

Jávorszky Béla Szilárd:

Magyar zenekarokra nem jártál ekkoriban?

Hegedús László:

De. Hamar felfedeztem magamnak Zoránékat, akkor még a Petőfi Sándor utcában, az I. emeleten játszottak, és rettenetesen nehezen lehetett bejutni abba a pici klubba. Később a mai Centrál Kávéház pincéjébe költöztek, ami szintén pici, levegőtlen hely volt, majd átkerültek a Rákóczi útra, ahol a Metró Vállalat által épített kultúrterembe hétszáz-nyolcszáz ember is befért. Zoránék a Luxiból amúgy a *Love Me Do*-t is levették, egy héttel később már játszották koncerteken.

A Luxin akkoriban mindig lekeverték a dalokat. Aztán a Szabad Európa Rádióban felbukkant Cseke László,⁴ aki pedánsan mindent végig lejátszott. Mert tudta, hogy fél Magyarország veszi. Aztán jött Komjáthy,⁵ aki pártmegbízatásként azt kapta, hogy vonja el Csekétől a fiatalokat. Ez abszolút sikerült is neki. Annyival jobb minőségben szólt a Kossuth meg a Petőfi Rádió, hogy azzal az államilag zavart Szabad Európa nem tudott versenyezni.

Jávorszky Béla Szilárd:

Gyerekkorodban amúgy mi szeretted volna lenni?

Hegedús László:

Sokáig apám gyerekkori álmát kellett volna megvalósítanom, ezért elmentem Kőbányára, a rádió- és televízióműszerész szakközépiskolába, de engem akkoriban más dolgok érdekeltek. Főleg az irodalom és az újságírás. Úgyhogy némi turpissággal átiratkoztam a Madách Gimnáziumba. Akkoriban ehhez elég volt egy hamisított levél, amelyben apám kéri az áthelyezésemet. Nem volt szép húzás, de így kerültem át a Madáchba, ahol tizenöt évesen bekerültem egy popzenekarba.

Jávorszky Béla Szilárd:

Milyen hangszeren játszottál?

Hegedús László:

Basszusgitáron. Külföldi lapokból vett leírások alapján készítettük két barátommal, pickupöt és húrokat vettünk rá, s bár megszólalt, rettenetes hangja volt. Úgyhogy egészen addig voltam a Raging Boys, később Framus névre hallgató zenekarnak a tagja, míg nem jött egy srác, aki az NSZK-ból kapott egy igazi Hohnert. A többiek mondták, ő a basszusgitáros, én meg legyek a zenekar menedzsere. Így kezdődött.

Közben tizenhat évesen a Hungária Kávéházban összetalálkoztam Kőbányai Györggyel, az *Esti Hírlap* akkori legendás újságírójával, aki az egyik ötletemre azt mondta, írjam meg, majd vigyem be hozzá a szerkesztőségbe. Három szempontból is rettenetesen vonzónak tűnt: megírhatom, leközlök és még honoráriumot is kapok érte.

Jávorszky Béla Szilárd:

Ez így is történt?

⁴ Cseke László – eredeti neve Ekecs Géza – 1951-ben lett a Szabad Európa Rádió munkatársa. Először társadalmi rovatot vezetett, majd a lehallgató osztályon a Kossuth és a Petőfi rádió műsorait figyelte. 1956-tól vezette a *Tinédzser partit*, amely a hatvanas–hetvenes években a csatorna legnépszerűbb popzenei műsora volt.

⁵ Komjáthy György (1933) 1964–1998 között a *Vasárnapi koktél*, 1965–1993 között a *Csak fiataloknak!*, 1970-től a *Töltsön egy órát kedvenceivel*, 1971-től a *25 perc beat* és *A beat kedvelőinek* című műsorok szerkesztő-műsorvezetője volt.

Hegedűs László:

Lényegében igen. Akkoriban tatarozták az Astoriához közeli Extra Áruházat, és az egyik buliban megismerkedtem egy munkással, aki piálás közben elfecsegte, hogy ez a ház bauxitbetonból készült és kész csoda, hogy nem omlik össze. A húszas-harmincas években ugyanis sok helyen a betont bauxittal keverték, ami akkor – a hatvanas évek első felében – a tartóoszlopokból por formájában folyt kifelé. A tatarozás során igazi betonoszlopok beépítésével próbálták az épület statikai egyensúlyát megoldani. Írtam belőle egy cikket, bevittem Kőbányai Györgyhöz, aki bevitte az olvasószerkesztőhöz, az meg a főszerkesztőhöz, Kelen Bélához. Kelen pártbizottsági tag volt, úgyhogy beindultak a körtelefonok, engem berendeltek, hogy mindezeket honnan veszem, mivel a Fővárosi Tanácsnál az illetékesek tagadják az egészséget. Végül – jól meghúzva – leközlötték a cikket, Kőbányai megdicsért, majd pár nappal később a kezembe nyomtak egy honoráriumlapot, 150 forint szerepelt rajta, ami akkoriban iszonyú nagy pénz volt számomra. Attól kezdve rendszeresen írtam színes, érdekes cikkeket.

Aztán persze ahogy növekedtek az ambícióim, egyre komolyabb dolgokkal foglalkoztam. Meg visszatért az életembe a popzene. Az akkoriban indult *Ifjúsági Magazin*ban Végh Miklós megbízott, hogy egy kétoldalas nemzetközi rovat rendszeres szerzője legyek, aztán később külsőként én szerkeszthettem ezt a két oldalt. A szerkesztőségbe járt a *New Musical Express*, a *Melody Maker*, meg a *Bravo* és más német popújságok, azokból vettem az információkat. Emellett írtam a *Magyar Ifjúságnak*, de még az *IM*-mel egy emeleten szerkesztett *Ifjú Kommunista* című magazinnak is, amelyet ugyan senki sem olvasott, viszont szépen fizetett. A *Világ Ifjúságának* és a *Fülesnek* szintén szállítottam zenei cikkeket. Közben írtam az *Esti Hírlap*ba városi színes sztorikat. Szóval arra készültem, hogy újságíró leszek. Tizennyolc éves korom körül azonban ez az ambícióim alábbhagyott.

Jávorszky Béla Szilárd:

Mi történt?

Hegedűs László:

Nem tartottam elég komoly pályának. Szociológiát szerettem volna tanulni, de erre abban az időben nem volt lehetőség. Így inkább szocio-riportokat írtam, de mivel akkoriban ez volt az újságírás csúcsa, minden kiemelkedő szerző ezzel foglalkozott, ezért nem sok esélyem volt az írásaim közlésére. Abban az időben a Hungária Kávéházban bekerültem egy „asztaltársaságba”, ami voltaképp egy sarokasztalt jelentett, amit Fodor főpincér „hitelpolitikája” tartott fenn, és ahol változó összetételű társaságok beszéltek meg egymás között a világ dolgait. Az évek során számos nagyszerű ember fordult ott meg, például egyik kedvencem, a fantasztikus humorú, roppant jó fej, a politika iránt akkor még nem érdeklődő Csurka Pista,⁶ Fejes Endre⁷ és Moldova Gyuri⁸. De odajárt Kenedi János,⁹ a művészettörténész Pernecky Géza,¹⁰ az avantgárd képzőművész Szentjóbó Tamás¹¹ vagy az

⁶ Csurka István (1934–2012) író, dramaturg, politikus. Irodalmi munkásságát elsősorban drámaíróként folytatta. A Magyar Demokrata Fórum egyik alapítója volt. 1993-ban kizárták az MDF-ből, ekkor megalapította a Magyar Igazság és Élet Pártját, amelynek haláláig elnöke volt.

⁷ Fejes Endre (1923–2015) író, a Digitális Irodalmi Akadémia alapító tagja.

⁸ Moldova György (1934) a rendszerváltás előtt az egyik legolvasottabb kortárs magyar író volt, főként a riport és a satíra műfajában alkotott.

⁹ Kenedi János (1947) író, műkritikus, egykori szamizdatos, a Demokratikus Ellenzék egyik alakja.

¹⁰ Pernecky Géza (1936) művészettörténész, képzőművész, festő, író, pedagógus.

¹¹ Szentjóbó Tamás (1944) költő, képzőművész, előadóművész, diszpécser, egyetemi oktató.

avantgárd happeningeket szervező Erdély Miklós.¹² F fiatal voltam, alapvetően hallgattam, de esténként a beszélgetéseikből rengeteg mindent tanultam.

Itt merült fel, hogy Kassák Lajos szellemében és az ő vezetésével új modern irodalmi folyóiratot alapítsunk, be is adtunk egy laptervet és egy manifesztót Aczél Györgyhez.¹³ Ennek elég csúnya vége lett, mert a főszervezőket a belügy hetekig zaklatta. Én nem kerültem sorra, mert Pernecky Géza ajánlásával Mihályfi Ernő, a *Magyar Nemzet* főszerkesztője felvett gyakornoknak, ami főleg azért volt fontos, mert így „védelmet” élveztem minden zaklatás ellen. Mivel németül és angolul is beszéltem, a külpolitikai rovathoz kerültem.

Kezdetben alapvetően fordítanom kellett, később egyre komolyabb munkákat bízta rám, 1967-ben azonban egy roppant kellemetlen eset miatt kirúgtak a laptól. Történt, hogy meghalt Malinovszkij marsall.¹⁴ Az MTI-től a hivatalos nekrológ még nem futott be, ezért fél órával lapzártá előtt az archívumból előszedtem egy Malinovszkij életrajzot a *Neue Zürcher Zeitung*ból és gyorsan lefordítottam. Volt benne egy mondat, miszerint „Zsukov¹⁵ marsall »halála« után Malinovszkij került a miniszteri székbe”. Zsukovról tudni kell, hogy Sztálin első számú katonai embere volt, de amikor 1953-ban Sztálin meghalt és Hruscsov vette át a hatalmat, Malinovszkij lett a katonai vezető, Zsukov pedig eltűnt a vezetésből. Ezért került idézőjelbe a »halála« szó. Sietnem kellett, nem figyeltem erre oda, csak lefordítottam a mondatot. Miközben Zsukov nemcsak élt, de Hruscsov bukása után ismét katonai vezető lett. A TASZ budapesti tudósítója kiszúrta ezt, hazatelekezte Moszkvába, nagy balhé lett belőle. Úgyhogy büntetésként egyik napról a másikra a *Magyar Konzervipar* című üzemi lapnál találtam magamat, ahol csupa politikai ügyekben elkaszált, amúgy nagyszerű újságíró dolgozott, akik elképesztő kreativitással és humorérzéssel írtak a semmiről. Ebben a büntetőtáborban kellett lehúznom jó pár évet.

Jávorszky Béla Szilárd:

Ha jól számolom, a hetvenes évek legelején járhatunk az időben. Miként alakult közben a viszonyod a popzenével?

Hegedűs László:

A *Magyar Konzervipar* mellett azért az *Ifjúsági Magazin* zenei rovatát is szerkesztettem, egészen addig, amíg Gerencsér elvtárs¹⁶ lett az új főszerkesztő, aki megszüntette a rovatot. Ezt követően inkább a *Magyar Ifjúságba* írtam, ahol Takács Pista kulturális rovatvezető adott némi teret a zenének, majd a büntetés lejártá után, 1972-től a *Magyar Ifjúságnál* dolgoztam állandó külsősként. A zene mellett azonban a munkaversenyéről és a szocialista brigádok kulturális és szociális tevékenységéről kellett írnom. Írtam is szorgalmasan, de nem nagyon szerettem.

Akkoriban komoly ideológiai vitáim voltak apámmal: elvhu kommunistaként ő mindent szépnek és jónak tartott körülöttünk, én meg pont ellenkezőképpen láttam. Igyekeztem tehát anyagi téren is függetlenedni tőlük. Külsősként rengeteg helyre bedolgoztam, a *Népszabadságtól* a *Magyar Nemzetig* gyártottam a kis színészeket. Mégis nehezen jöttem ki a pénzemből. Ha villogni akartam a barátnőm előtt és meghívtam egy

¹² Erdély Miklós (1928–1986) építész, író, költő, képzőművész, filmrendező, teoretikus.

¹³ Aczél György (1917–1991) kommunista politikus, a Kádár-korszakban a kulturális élet legfőbb ideológusa, irányítója.

¹⁴ Rogyion Jakovlevics Malinovszkij (1898–1967) a Szovjetunió marsallja és volt védelmi minisztere. A második világháború egyik legismertebb szovjet parancsnoka, a sorsfordító sztálingrádi csata egyik kiemelkedő katonai vezetője.

¹⁵ Georgij Konsztantyinovics Zsukov (1896–1974) a Szovjetunió marsallja, a Vörös Hadsereg vezérkari főnöke, az SZKP KB tagja, volt honvédelmi miniszter.

¹⁶ Gerencsér Miklós 1968–1974 között volt az *Ifjúsági Magazin* főszerkesztője.

presszóba, másnap nem ettem. Ami nem feltétlenül vált hátrányomra, de életformaként ez nem az, amire büszke lehet az ember.

A szocializmusban amúgy mindenki a haknit kereste. Folyamatos, mindenhová dolgozás, gyakorlatilag a legkisebb lehetőséget is meg kellett fogni, mert adtak érte nyolcvan forintot. Volt azonban valami, amit nem pénzért csináltunk: a klubok újságjai. Az első, függetlennek nevezhető zenei kiadványok ezek, mint például az Illés Klub házi újságja, a *Fonográf* vagy az általam írt és szerkesztett, a Műszaki Egyetem KISZ szervezete által megjelentetett *Omegazin*. A zenekar sokat segített, pártolta, de csak három számot élt meg. Grafikailag megtervezett, szép nyomású újság volt, kollázsokkal, és akkoriban szokatlan tördelési megoldásokkal. Ha jól emlékszem, az első kettőt két színben nyomták, az utolsót már színesben.

Jávorszky Béla Szilárd:

Hány oldalban és mekkora példányszámban jelent meg?

Hegedús László:

Az első kettő huszonnégy oldal volt, a harmadik talán harminchat. Ötezer példányban nyomták, elvben a műegyetemi hallgatók egyik szórakoztató kiadványa volt. A KISZ ottani szervezete aktívan támogatta minket, ahogy minden mást azokban az időkben. A Műegyetemen avantgárd kiállításokat rendeztek, nagyszerű színházi előadásokat tartottak, a mozgásszínházról a prózai színházig mindenfélét. Támogatták a *Jézus Krisztus Szupersztár* első hazai bemutatóját, Miklós Tibor¹⁷ szervezésében, rendezésében, oratóriumszerűen előadva. Az *Omegazin*ban a zenekarból amúgy egyedül Mihály Tomi írt, de emlékeim szerint más, külsős írások is megjelentek benne. Allati boldog lennék, ha egy példányt sikerülne szerezni belőle, az élet ugyanis mozgalmas volt, azóta több országon keresztül költöztem, az enyémekek elvesztek.

Jávorszky Béla Szilárd:

Hogyan jutunk el oda, hogy 1973-ban a Generál együttes menedzsere lettél?

Hegedús László:

Úgy, hogy a *Magyar Ifjúság*ban egy szép napon odamentem Szabó elvtárs főszerkesztőhöz, és kértem, adjon honorárium-emelést, mert éhezem. Mire ő a maga közvetlen stílusában csak annyit mondott: „menj te a picsába”. Korábban készítettem interjút a Generál együttesrel, biztatgattak, hogy jó a dumám, beszélnek nyelveket, miért nem leszek a menedzserük? Úgyhogy amikor Szabó elvtárs elküldött a „picsába”, én nem oda mentem, hanem a Generál zuglói próbatermébe és mondtam Ákosnak,¹⁸ a zenekar vezetőjének – aki csak azért volt tag, mert a gazdag maszek mamája finanszírozta a felszerelést –, hogy lennék a menedzser. Mire közölte, hogy oké, holnap reggel fotózás. Merthogy tudni kell, akkoriban fotóztam is, az *Ifjúsági Magazin*ban elég sok zenekaros képem jelent meg.

Jávorszky Béla Szilárd:

Pedig inkább az öcsédet, Hegedús Györgyöt ismerjük fotósként.

Hegedús László:

¹⁷ Miklós Tibor (1947–2013) író, műfordító, dalszövegíró, rendező, színházvezető. 1972. január 18-én az ő rendezésével (és szövegfordításában) mutatták be a *Jézus Krisztus Szupersztár* című rockoperát a Székény Színházban. Várkonyi Mátyással közösen írta a *Sztárcsinálók* című első, 1981-ben bemutatott magyar rockoperát.

¹⁸ Ákos István (1951) gitáros.

Eleinte én is fotóztam, a hetvenes évek elején adtam át a kamerát végleg Gyurinak, aki valóban remek fotós lett, nekem meg az újságírás mellett ez már nem fért bele. Aztán eldöntöttem, hogy az újságírást is abbahagyom és a Generál menedzsere leszek.

Jávorszky Béla Szilárd:

A menedzser fogalma a szocializmusban nem létezett, ezt a tevékenységet a hatalom munka nélkül szerzett jövedelemnek tekintette. Általában zenekari tagok vállalták be. Ti hogyan oldottátok meg?

Hegedűs László:

Úgy, hogy hangmérnökként jegyezték be az Országos Rendező Irodánál, annak megfelelő ORI-gázsit kaptam. A zenekarnak attól kezdve két hangmérnöke volt: az igazi és én. Így kaphattam útlevelet, pénzt, minden egyebet. Apróbb trükköket is bevetettünk: a vidéki ORI-előadásokon 150 forint volt a hivatalos gázsi, plusz járt a vonatjegy oda-vissza. Így az összeg fejkenként akár 400 forint is lehetett. Mi meg közben utaztunk a valódi hangmérnök mikrobuszával, összedobtuk neki a pénzt a benzinre és amortizációra. Tizenöt-husz előadás után már kétszer annyit kerestem, mint amennyit egy havi cikkírással.

A zenekar persze külföldön is szeretett volna játszani, úgyhogy az Interkoncertnél kellett hozzá találnom megfelelő kapcsolatokat. Pentz Zsolt¹⁹ vezette a könnyűzenei osztályt, Szász Gábor és Neményi Gábor intézte a zenekarok ügyeit. Közülük Szász szinte kizárólag az Omegával foglalkozott. Összebarátkoztam Pentz-cel és Neményivel, igazából utóbbi „lustaságára” építhettem, mivel őt a jobban jövedelmező, két-három hónapos éttermi cigányzenészes bulik sokkal jobban érdekelték, mint a Generál turnéi. Én meg gyorsan feltérképeztem és kitanultam, hogyan működik az egész.

Újságíróként még 1970-ben jártam az Omegával Krakkóban, ahol a helyi sportcsarnokban Czeslaw Niemennel²⁰ léptek fel, azt hiszem, négy előadás volt, borzalmas nagy siker. Ott ismerkedtem össze a koncertek promótereivel, a lengyel dzsesszszövetség vezetőségével, picit bele is szerettem szövetség krakkói igazgatójába, Theresa Popravába, aki kitanított, miként működik Lengyelországban az üzlet. Úgyhogy amikor a Generál menedzsere lettem, újra megkerestem őket, bepakoltam a Generál-anyagokat és kiutaztam Varsóba. Ők meg összehoztak a Tvujki, vagyis a 2-es csatorna – ez a Petőfi Rádió ottani megfelelője volt – zenei főszerkesztőjével, Dariusz Michalskival, aki délutánonként egy roppant népszerű csevegős popműsort vezetett, a későbbi *Poptarisznyához* hasonlított stílusban. Bevitt a stúdióba, ahol egy órán át Generál-dalokat forgattunk, én meg meséltem neki a magyarországi popzenéről. Hogy az miként működik, milyen lemezek jelennek meg, és milyen külföldi zenekarok jönnek Magyarországra.

Később kvázi magyarországi tudósítója lettem ennek a népszerű, milliók által hallgatott lengyel rádióműsornak. Megkaptam a lehetőséget, hogy küldjek további anyagokat, illetve szalagokra mondtam fel angolul híreket, sztorikat, érdekességeket, amelyeket ők lengyelre lefordítva bejátszottak. Mindez sokat lendített a Generálon. Meg az is, hogy a lengyel dzsesszszövetség szeretett volna felléptetni magyar zenekarokat. Az LGT-t nem tudták megkapni, mert Pressert akkor még nem érdekelte ez a piac, az Omegát az ottani Interkoncert, a Pagart stoppolta le a helyi ORI-hálózatnak, ahogy Koncz Zsuzsa, Zalatnay Sarolta vagy Kovács Kati is ebben az állami rendszerben turnézott. A lengyel dzsesszszövetség viszont még azt is elintézte, hogy a közszolgálati televízióban szerepeljen a

¹⁹ A Pentz Zsolttal készített életútinterjúmat a következő linken olvashatják: www.csehtamasprogram.hu/docs/Pentz_Zsolt.pdf.

²⁰ Czeslaw Niemen (1939–2004) lengyel progresszív rockénekes, zeneszerző, multiinstrumentalista zenész, a lengyel rockzene egyik kiemelkedő, autonóm egyénisége.

Generál. Úgyhogy három-négyhónapos kampány után, azt kell mondanom, ismertebb és népszerűbb zenekar lett Lengyelországban, mint Magyarországon.

Az akkori legsikeresebb lengyel előadókkal, a Budka Suflerával, az SBB-vel, Maryla Rodowicz-cal léptünk fel közösen, akik ráadásul hagyták, hogy a Generál legyen a headliner. A zenekar végtelenül boldog volt, mert egyrészt idehaza elképzelhetetlen mennyiségű pénzt kerestek, másrészt tényleg olyan kiemelkedő sikerük volt, ami más magyar zenekarnak ritkán adatott meg. Ennek hullámán 1974-ben az NDK-ban, Csehszlovákiában, Romániában és Bulgáriában, azaz voltaképpen a teljes keleti blokkon végig tudtunk turnézni. Persze akadtak olyan országok, mint például Bulgária, amelyet nem szeretett a zenekar, mert rosszak voltak a körülmények. Más helyeken, például Lengyelországban egy idő után beleuntunk az örökös ellátási problémákba. Legjobban az NDK-t szerettük, ott jó körülmények között jó pénzért lehetett dolgozni.

De hogy a tagok ne utálkozzanak annyira, elintéztem, hogy felléphessenek Nyugat-Berlinben. 1974 őszén a Quartier Latinben²¹ egy héten át minden nap játszottak. Joe Schmidt promóter segítségével rendesen bereklámoztuk a helyi sajtóban, éjszakánként feketén körbeplakátoltuk a várost, nagy siker volt. Hozzájutottunk egy holland lemezfelvételhez. Nyugat-Berlinből vonattal utaztunk ki, hogy a fiúk eljátsszák egy holland szerző számát, az *Everybody Join Us*-t, amely fel is szaladt a holland és nyugat-német rádiós Top 40-be, sőt egy időben Hollandiában vezette a rádiós játszási listát. Aztán jött az *Una Paloma Blanca*,²² és egyszerűen lesöpört minket a placcról. Jaj de gyűlöltem azt a dalt! A manőver tehát csak félig sikerült, a zenekarnak azonban óriási felüdülést hozott ez a holland kaland.

Jávorszky Béla Szilárd:

Meg persze jól kerestek a turnékkal. Amúgy miként lehetett a Generál tinizenekar-imidzsét fenntartani?

Hegedűs László:

Egyre nehezebben ment. A pályájukon ők is ideiglenes állomásnak érezték, úgyhogy a meghatározó tagok idővel szép lassan leléptek. Először Jamest²³ csábította el Presser, miután Barta Tamás Amerikában maradt, aztán jött a Piramis és elvitte a Révész Sándort. Pedig voltaképpen az én nappalimban született meg a nevük – ott ült Bergendy Pista meg Som Lajos, előbbi mondta utóbbinak, hogy „hát miért nem hívják az új zenekarodat Piramisnak?” Az első időkben még a zseniális újvidéki billentyűs, Lévy Tibor énekelt benne, de idővel Som rájött, hogy igazán nagyá Révésszel lehet tenni a Piramist.

Nagyon megharagudtam emiatt rá, roppantul sajnáltam a Generál szétverését, komoly lelki válságot okozott. Mivel a kezdetektől támogattam őket, amolyan hábadöfésként éltem meg. De hát Révész önálló ember, mindig is Robert Plantnak érezte magát, vágyott egy rockzenekarba. Szerencsére épp leszerelt a katonaságtól Várkonyi Matyi, hozta magával Charlie-t és Tátraít, s kitalált a Generálnak egy új imidzsét.

Jávorszky Béla Szilárd:

Ezt a formációt is te vitted még?

Hegedűs László:

²¹ A Potsdamer Strasse 96. szám alatt található ház 1970 és 1989 nemzetközi hírű dzsessz-, blues- és rockzenei koncerthelyszíneként működött.

²² A holland George Baker dala 1975 márciusában jelent meg és az év egyik legnagyobb slágere volt Európában. 1976 februárjában az amerikai Billboard listán is feljutott az élre.

²³ Karácsony János (1951), a Generál, majd az LGT gitárosa.

Igen, szerveztem nekik lengyel turnét, aztán az LGT engem is elszípkázott. Laux lelépett, kellett nekik menedzser, Somló kamaszkori barátom volt, Pressert is már régről ismertem, James-szel is mindig jóban voltam, úgyhogy kapóra jött az ajánlat. Az akkor már nemzetközi szinten is komoly zenekarnak számító LGT nagy előrelépést jelentett számomra.

Jávorszky Béla Szilárd:

Az LGT-ben szintén hangmérnök voltál hivatalosan?

Hegedús László:

Persze. A kelet-európai turnék megszervezésében voltam jó, még nem rendelkeztem megfelelő angol és amerikai kapcsolatokkal, így lengyel, román és kelet-német körutakat tudtam nekik szervezni, kiemelt koncertekkel.

Jávorszky Béla Szilárd:

A hetvenes években milyen médiumokon keresztül ment a kommunikáció? Telex?

Hegedús László:

Elvben telex és telefon, de a nemzetközi vonalak kínlódva működtek, nehezen ment a kapcsolat, rettenetes volt a hangminőség. Egyetlen megbízható és gyors kommunikáció létezett: a telexgép. Azon nyomtam mindent, amit lehetett. Akkoriban Magyarországon magánembereknek nem lehetett még telexgépe, a Petőfi Sándor utcai főposta egyik melléképületében viszont öt is működött, amiket viszonylag neveltséges összegekért lehetett használni. A válaszok szintén oda érkeztek, összegyűjtötték őket, odaadták borítékban. Naponta többször mentünk, küldtünk és fogadtunk telexeket. Jól működő szolgáltatás volt.

Persze abban az időben nemcsak barátaink, hanem ellenségeink is akadtak. Mind közül a legveszélyesebbet doktor Erdős Péternek²⁴ hívták, a Magyar Hanglemezzgyártó Vállalat popmenedzsere volt, és rohadtul nem tetszett neki, hogy az LGT-t menedzseltem. Különösen az, hogy különféle nyugati lemezkiadók embereivel tárgyaltam, nemzetközi rendezvényekre jártam, építettem a kapcsolatokat. 1978 végén így Erdős feljelentett a belügyminisztériumnál, a pártközpontnál és az ORI-nál – ami hatóságként működött az engedélyek kiadásánál –, hogy illegális menedzselési tevényt végzek.

Az 1979-es MIDEM-re Erdős nagy magyar koncertet és delegációt szervezett, ahová az LGT-t is meghívta. De megszarolta őket, hogy ha velem dolgoznak, akkor exkluzív Hungaroton-szerződés nem lesz, márpedig ez volt az egyetlen módja, hogy royalty-t kaphassanak a lemezadások után. Nem voltak kétségei – ahogy nekem sem –, hogy a zenekar hogy fog dönteni. Ezt követően egy szimpatikus úr meglátogatott a belügyminisztériumból, megmutatta Erdős feljelentését, mondta, ők nem akarnak ebben az ügyben semmit sem csinálni, mert nincs szükségük az ezzel járó népszerűtlenségre. Viszont jobban tenném, ha eltűnnék az országból.

Jávorszky Béla Szilárd:

A zenekar erre hogyan reagált?

Hegedús László:

A „baráti figyelmeztetésről” ők nem tudtak, addigra már elváltak útjaink. Előtte ugyanis egy jogásznő segítségével harminc oldalas tanulmányt írtam arról, milyen nemzetközi és hazai jogot sért meg a Hungaroton azzal, hogy belekényszeríti az LGT-t ebbe a számukra előnytelen exkluzív szerződésbe. Ráadásul ezzel elveszítik a lehetőséget annak, hogy az

²⁴ Erdős Péter (1925–1990) popmenedzser, valójában a teljes magyar popzenei világ irányítója a Kádár-rendszer alatt. Popcézárnak is nevezték.

általam akkor már szövegre elkészített EMI-szerződést megköthessék, vagy más nagy világkiadóval szerződést köthessenek. A zenekar azonban gyáva volt ahhoz, hogy kiálljon a jogaiért, a pénz is valószínűleg nagyon vonzó volt, amit a hatalmas hazai példányszámaik után kaphattak, ezért inkább aláírták az exkluzivitást a Hungarotonnál. Ezzel meg is szüntem a menedzserük lenni.

Ezt követően egyre többet jártam Nyugat-Berlinben (egyelőre még normál útlevelemmel), dolgozni kezdtem Joe Schmidt promóciós irodájában, ahol berlini rockkoncerteket, német kabaré- és drámaturnékat szerveztünk, például Heinrich Böll darabját utaztattuk körbe az NSZK-ban. Majd összejöttem egy lánnyal, feleségül vettem és ennek révén konzuli útlevelet kaptam.

Ez mindent leegyszerűsített. 1980-tól hivatalosan is Nyugat-Németországban éltem és dolgoztam. Két évre rá alakult ki az a csapat, amelyikkel aztán a Multimedia Organisation Limitedet megalapítottuk. Korábban már bedolgoztam különböző, Kelet-Európába turnező – és ennek keretében általában Magyarországra is ellátogató – nyugati zenekarok (Kraftwerk, Boney M.) fellépéseibe, de a Multimedia már saját cég volt. Pontosabban annyiban saját, hogy angol üzletemberek adták hozzá a pénzt, én lettem az ügyvezetője, Timothy Dowdall pedig a társigazgató.

Jávorszky Béla Szilárd:

Melyik volt az első, már a Multimedia égisze alatt szervezett turnéd?

Hegedűs László:

Bo Diddley-t vittük Lengyelországba hat sportcsarnokos koncertturnéra. Leszerződünk a Pagarttal, leszerveztük az egész logisztikát, mindenről gondoskodtunk. Csak a feszült politikai helyzetet nem kalkuláltuk bele. A Szolidaritás egyik vezetője épp akkor szólította fel az embereket, hogy az állam által szervezett koncertekre ne menjenek el, mert ezzel erősítik a puccsista Jaruzelski-kormányt. A bejelentés idején már mind a hat koncertre elkelt az összes jegy. Az első koncert előtt kérdezi tőlem Bo menedzsere, hogy mennyi jegyet adtunk el? Mondtam, nyugodjanak meg, teltház van. Majd kilépett a zenekar a színpadra, és a hatezres csarnokban alig százötvenen álltak velük szemben. A két félőrült arizonai meg úgy nézett rám, mintha elmezavarodott lennék. Ráadásul mind a hat koncertnél megismétlődött ugyanez. Képtelenek voltunk nekik elmagyarázni, hogy a turné alatt mi történt valójában Lengyelországban. De tény, ez volt az első hivatalos turnéja a Multimedia Organisationnek.

Jávorszky Béla Szilárd:

És az első magyarországi koncertetek?

Hegedűs László:

A Ten Years After gitárosát, Alvin Lee-t hoztuk el, talán egy hónappal Bo Diddley lengyelországi turnéja után. Kíváncsi vagy arra, hogy a Multimedia Organisationnél milyen ajánlatokat kaptunk az első időben?

Jávorszky Béla Szilárd:

Persze, hogy kíváncsi vagyok.

Hegedűs László:

Beszereltük a faxgépet, ötven ügynökségnek szétküldtük a nagy lelkesedéssel legyártott egyenszöveget, hogy megalakult a Multimedia Organisation, várjuk az ajánlatokat. 1983 karácsonya volt, már mindenki készült haza, amikor megszólalt a faxgép, egy New York-i ügynökség két, akkor még ismeretlen művészt ajánlott. Az egyik a Miami Sound

Machine volt, ahol Gloria Estefan kezdte pályafutását, a másik egy fiatal énekesnő, akit Madonnának hívtak. Gondoltuk, majd januárban visszatérünk rájuk. Így is lett. Mire visszaírt az ügynökség, hogy a Miami Sound Machine-ért alig 500 dollárt kérnek, de valaki állja a repülőjegyeket, Madonna azonban időközben befutott, *Holiday* című, három hónappal korábban megjelent dala újévre világláger lett, úgyhogy a rá vonatkozó turnéajánlat már nem érvényes.

De nem ezek foglalkoztattak. Bill Grahamet²⁵ hajtottam, úgy gondoltam, ő a világ legzseniálisabb menedzsere, őt kell követnem. Még a hippikorszakban kezdte, a Fillmore East és a Fillmore West volt az első két koncerthelyszíne, aztán a Led Zeppelint turnéztatta Amerikában, de ő menedzselte Santanát, a Grateful Deadet és még hosszan sorolhatnám. Magánszálakon keresztül kerültem vele kapcsolatba, az egyik bécsi sétálóutcán található drink bár tulajdonosa volt az ő sógora, aki többször hengegett nekem azzal, hogy akár a Rolling Stonest is el tudja hozatni. Amikor a Stones 1982-ben Bécsben koncertezett, rajta keresztül találkoztam Bill Grahammal.

Állati rendes pasi volt, órákon keresztül kérdezgetett a kelet-európai stadionokról, sportszarnokokról, jegyárakról, bevételi lehetőségekről, mindenről. Elmesélte, hogy ezeknél a turnéknál az egyik legfontosabb tényező a biztosítás. A biztosítótársaságok szigorúan ellenőrzik a koncertkörutakat, hisz sok millió dolláros összegre vállalnak garanciát, ezért a segítségük és beleegyezésük nélkül szinte lehetetlen bárhol Rolling Stones-koncertet rendezni. A vasfüggönyön túli terület pedig a nagy nemzetközi biztosítótársaságok számára nem létezik. Veszélyesnek tartják, különösen a zenészek drogozási szokásai miatt, ezért nincs az az Isten, amiért bevállalnának egy ilyen eseményt. Egyetlen dolgot lehet tenni: amikor a Stones európai turnéja véget ér, szervezni hozzá egy plusz kelet-európai előadást, de annak rizikóját nekünk kell vállalni. Mindez hidegzuhanyként ért, úgyhogy 1983-ban nem jött a Rolling Stones Kelet-Európába.

Bill viszont azt mondta, hozzuk el Budapestre Santanát a következő turnéja során, 1983 májusában. Ez a BS-koncert számomra itthon és külföldön is áttörést hozott, a nyugati lapok is írtak róla, egycsapásra ismert koncertszervező lettem, mert az amerikai külügyminisztérium szervezte 1965-ös Armstrong-turné óta soha senki nem hozott még ekkora aktuális amerikai sztárt a vasfüggönyön túlra. Ennek kapcsán keresett meg Elton John menedzsere, hogy a közelgő nagy európai turnéjuk elé amolyan bemelegítő sorozatot csinálnának Kelet-Európában. 1983 nyarán először Szarajevóba vittem őket, két hétig próbáltak az olimpiai csarnokban, majd négy előadást csináltunk Jugoszláviában, kettőt Budapesten, egyet Prágában, és hármat Lengyelországban. Erről a sorozatról regényt lehet írni. Hogy Prágában a honvédelmi és a kulturális miniszter miként vádolta meg „homoszexuális propagandával” a fülbevalós Elton Johnt; hogy Lengyelországban miként tudott találkozni Lech Walesával;²⁶ hogy Gdanskban miként játszottak Elton roadjai és a Szolidaritás munkatársai focimeccset; hogy miként kapott idegösszeomlást az auschwitz-i táborban, ment el teljesen a hangja, s csak egy varázsló gégésznek volt köszönhető, hogy este énekelni tudott Katowicében. Ezer ilyen sztorit lehetne mesélni erről a sorozatról.

Jávorszky Béla Szilárd:

Tudom, hogy a Multimedia mindig Kelet-Európában gondolkodott, de koncentráljuk inkább Magyarországra. 1982 februárjában megnyílt a Budapest Sportcsarnok, onnantól kezdve sorra jöttek a világsztárok, az emlegetett Santanán túl például Tina Turner vagy később a több koncertet is adó Dire Straits. Aztán 1986-ban a pályája csúcsán álló Queen is fellépett a Népstadionban. A szocializmus időszakában nyilván együtt kellett dolgozni a

²⁵ Bill Graham (1931–1991) amerikai impresszárió és rockkoncert-promóter.

²⁶ Lech Walesa (1943) Nobel-békedíjas lengyel politikus, a Szolidaritás szakszervezeti mozgalom egyik alapítója, volt lengyel államfő.

magyar állami szervezetekkel, mindenekelőtt az Interkoncerttel. Hogyan zajlott ez a gyakorlatban?

Hegedús László:

A Queen magyarországi koncertjéig az Interkoncerten keresztül mindig meg kellett állapodni az Országos Rendező Irodával, az Ifjúsági Rendező Irodával vagy az Idegenforgalmi és Propaganda Vállalattal. Ezeknek a szervezeteknek volt ugyanis devizakeretük. A nyolcvanas évek elején Schmitt Pál²⁷ elintézte, hogy a Budapest Sportcsarnok is kapjon önálló rendezési jogot, ezért nekik is lett devizakeretük. Onnantól kezdve gyakran velük dolgoztam. 1983-tól Lehel Laci lett a főnök, nagyszerű ember, korábban a budapesti KISZ Bizottság kulturális osztályán dolgozott, onnan került a Sportcsarnok, majd később a Petőfi Csarnok élére.

Jávorszky Béla Szilárd:

A Queen 1986 júliusában lépett fel a Népstadionban. Korábban ekkora léptékű rockkoncertet még nem tartottak Magyarországon. Még film is készült belőle.

Hegedús László:

Hát persze, karácsonykor volt a premierje, a Corvinba és az Urániába külön hangrendszert vittünk, hónapokon át játszották óriási sikerrel. Anno videokazettán is megjelent, de DVD-n csak nemrég jött ki, mert Brian May ragaszkodott hozzá, hogy újrakeverhesse a hangot, és hogy az egészet digitálisan felújítsák.

Jávorszky Béla Szilárd:

Tudnál mesélni magáról a koncertről néhány érdekességet? Túl azon, hogy Freddie Mercury elénekelte rajta a *Tavaszi szél vizet áraszt* című népdalt, a szövegét a tenyeréről puskázva.

Hegedús László:

Különleges munka volt. Ahhoz, hogy a Queent egy Népstadion szintű bulira ki tudjuk fizetni – értsd: meglegyen hozzá a deviza –, ahhoz az összes ezzel foglalkozó állami céget le kellett ültetni egy asztalhoz. Az IPV-től Kiss Imre volt jelen, nagyszerű ember, a BS részéről Lehel Laci, az IRI-től Gaál Iván és Hidasi Nóra, a Népstadiontól dr. Müllner Jenő (rendes faszi, pártmegbízatásból került oda, de segítőkész volt), az ORI-től pedig egy szörnyűséges figura, Bulányi László.

Bulányi 1990-ben látványos öngyilkosságot követett el, miután kiderült, hogy több százmillió forintot sikkasztott az ORI-nál. Durva ember volt, exbelügyes, rettenetesen merev, az a „felfelé-nyalok-lefelé-rúgok”-típusú káder. Amikor Keszler Pált, az ORI addigi igazgatóját a nyolcvanas évek közepén kinevezték az Operettszínház igazgatójának, ő vette kézbe a céget és mindjárt azzal rakta le a lábnyomát a zenei életben, hogy a Queen-koncert megszervezésére összehívott értekezleten felállt, majd azt mondta: „Kedves elvtársak, köszönöm, hogy eljöttetek. Az Országos Rendező Iroda nevében be kell, hogy jelentsem, hogy Magyarországon, mint ti is tudjátok, óriási devizahiány van és ezért a kórházakban nincsenek orvosságok elegendő mennyiségben, rengeteg orvosi műszer hiányzik, és ameddig ez a helyzet, addig nem tudok támogatni olyan pénzszerzést, mint a Queen-koncert megrendezése”. Azzal összepakolta az iratait, a hóna alá csapta és távozott.

²⁷ Schmitt Pál (1942) kétszeres olimpiai bajnok párbajtőrívó, sportdiplomata, diplomata, közigazdász, politikus. 1981 és 1983 között a Népstadion és Intézményei (NSI) főigazgatója, azt követően sportügyi államtitkár. 1983 és 2010 között a Magyar Olimpiai Bizottság főtársa, majd elnöke, 1995 és 1999 között a Nemzetközi Olimpiai Bizottság alelnöke. 2010 és 2012 között Magyarország köztársasági elnöke.

Ezt követően kételyeim lettek a Queen-koncerttel kapcsolatban. Müllner Jenő meg Kiss Imre azonban nyugtatgattak, „László, ne foglalkozz ezzel a barommal, majd mi összehozzuk”. Próbáltam nem törődni Bulányival, de mégiscsak ő volt a hivatalos állami ember, tehát kvázi az ő kezében volt a döntés. Aztán Müllner Jenő bement Schmitt Palihoz, Schmitt bement mit tudom én kihez, és néhány nap múlva hívtak a pártközpontból egy kávézásra a Luxor Presszóba, ahol Korda Pista, Lehel Laci meg mások elmesélték, hogy milyen trükkökkel jutottak el Berecz Jánoshoz²⁸, aki igent mondott, tehát meg lehet csinálni a bulit. Innentől kezdve Bulányi elvtárs mehetett a francba.

Az ORI-val amúgy ennek ellenére sok koncertet megcsináltunk, a Dire Straits vagy Elton John az ő devizakeretük terhére ment. Mikor azonban Bulányi elvtárs megtudta, hogy Elton John meleg, azonnal felhívott: „ugye nem fülbevalóban fog fellépni? Nem nevelhetjük ilyen dolgokra a magyar ifjúságot. Elvárjuk tőled, hogy intézkedj!” Ráhagytam, aztán persze semmit sem szóltam Eltonnak, aki értelemszerűen hatalmas karikafülbevalóval lépett fel. Amikor Bulányi elvtárs ezért felelősségre vont, azzal védekeztem, hogy ilyeneket kalózfilmekben is hordanak.

Jávorszky Béla Szilárd:

Lehet tudni, hogy a Queen esetében mekkora gázsiról volt szó?

Hegedűs László:

Üzleti titok, de annyit elárulhatok, hogy a Queen ötször-hatszor annyiba került, mint azok, akik akkoriban a BS-be jöttek. Ezek az összegek ráadásul mélyen a nyugat-európai gázsik alatt voltak. A Queen is körülbelül félpénzért játszott a Népstadionban.

A koncertet – miként volt róla szó – gigantikus filmforgatás övezte, tizenhat kamerával vették a legjobb magyar operatőrök. Emlékszem, a 35 milliméteres filmnél húsz perc nyersanyag fér csak be egy kazettába, úgyhogy húszpercenként cserélgetni kellett őket, amit külön stáb végzett. Hatalmas logisztikai manővert igényelt (Mihály György kollégám vezényelte), hogy úgy induljanak és álljanak le a kamerák, hogy közben a koncert folyamatosan több szögből rögzítve legyen. A hangot Dieter Dirks mobil stúdiója vette, ehhez a zenekar ragaszkodott, ezt később hozzászinkronizálták az időjeles filmfelvételekhez. Multitasking képernyőt gyártottak hozzá, azon tudta a rendező, Zsombolyai János kiválasztani, hogy épp melyik kamera képét vágja be. Jim Beach-csel, a Queen menedzserével közösen voltunk a film producerei, a MAFILM vezetője, Marx György segített a létrehozásában. Egy ilyen film már akkor is roppant jövedelmező volt – nem feltétlenül a vetítések miatt, hanem mert milliós nagyságrendben értékesítettek belőle VHS-kazettát.

Jávorszky Béla Szilárd:

A nyolcvanas években sokféle sztárt lehetett üzletileg sikeresen elhozni a Budapest Sportcsarnokba, akkoriban még olyan, nem mainstream előadók mint John Mayall vagy a Talking Heads is belefért.

Hegedűs László:

Bele. A Talking Heads 1982 nyarán azért is volt érdekes, mert épp abszolút trendi, szuperfontos zenekarnak számítottak, nálunk viszont alig ismerték őket. Négy-ötezer ember jött el rájuk a BS-be, ami voltaképpen elég volt, mivel nem kerültek sokba. Viszont a fontos nyugati poplapok (*New Musical Express*, *Melody Maker*, *Billboard*, *Hollywood Express*) mind

²⁸ Berecz János (1930) kommunista politikus, 1980-tól a MSZMP KB tagja, 1985-től a KB ideológiai és propagandaügyekkel foglalkozó titkára, a nyolcvanas évek második felében az állampárt egyik legbefolyásosabb politikusa.

tudósítottak róla, és ezeknek az újságíróknak a jegyeit, az utazását, az elszállásolását nekem kellett intéznom. Úgyhogy remek külföldi sajtókapcsolatokra tettem szert.

Jávorszky Béla Szilárd:

Ez a koncert egy európai turné része volt. Miért éppen Magyarországról tudósítottak?

Hegedús László:

Hiába játszott Párizsban és Londonban, nagy sportcsarnokokban a Talking Heads, a turné igazi szenzációja az volt, hogy a vasfüggönyön túl is felléptek. Miközben ebben az időszakban épp egy nagy nemzetközi konferenciát tartottak Budapesten, így tele volt az összes szálloda, úgyhogy az újságírók közül volt, akit Bicskén, volt, akit Szentendrén vagy Leányfalun sikerült elhelyeznem. Két francia újságíró csaj (jól néztek ki) pedig nálam aludt. A végén mindenki hálásan köszönte. S persze ezek a kapcsolatok megmaradtak.

Jávorszky Béla Szilárd:

A magyar sajtóval milyen volt a viszonyod ekkoriban?

Hegedús László:

Újságíróként mindenkit ismertem, és a szocializmusban sokkal összetartóbb volt a közösség, mint manapság. Persze mindenki félt a hatalomtól, mert oka volt rá, hogy féljen, ugyanakkor próbáltuk egymást segíteni. Nem akarom idealizálni, hisz rengeteg spion és személtáda élt köztünk akkoriban, de ők inkább más területen működtek. Zenei területen egyetlen ember volt, akit nagyon tiszteltem eredetiségéért, de akivel folyamatosan „háborúznom” kellett: Sebők János.²⁹ Teljesen mindegy volt, hogy miről mit gondoltam, ő azonnal az ellenkező álláspontra helyezkedett. Egyetlen ügyben értettünk egyet: mindketten rettenetesen utáltuk Erdős Pétert.

Jávorszky Béla Szilárd:

Térjünk vissza a külföldi koncertekre: 1984 augusztusában az Iron Maiden a BS parkolójában lépett fel. A korabeli pletykák szerint azért ott, mert az illetékesek féltek attól, hogy a metálközönség szétveri a nemrég átadott Budapest Sportcsarnokot.

Hegedús László:

Ez hülyeség. Egyetlen bulira volt idejük, ötvenezer jegy is elment volna rájuk, így lehetett megoldani, hogy legalább harmincezren ott lehessenek. Tudni kell hozzá, hogy 1984 augusztusában az Iron Maidennel lengyel turnét is csináltam, öt elementáris erejű sportcsarnokos előadással, ahol rendszeresen háromszor annyian voltak a sportcsarnokokon kívül, mint belül. Nálunk is embertelen lett a nyomás, amikor felmerült, hogy jönnének. Lehel Lacival csak néztünk egymásra, napokra leblokkoltak a telefonvonalak, a jegypénztárak ostrom alá kerültek, mindenki Iron Maiden-jegyvet akart venni. Pedig még el sem volt döntve, hogy lesz koncert. Akkor határoztunk úgy Lacival, hogy tegyük ki a parkolóba, ott három-négyszer annyian is elférnek.

Jávorszky Béla Szilárd:

Mennyien jöttek el végül?

Hegedús László:

²⁹ Sebők János (1951–2013) újságíró, közgazdász, a magyar popzenei újságírás egyik úttörője.

Hivatalosan harmincezren voltak, ennyi eladható jegy volt. De valamelyik kelet-német ipari városból egy jól szervezett, négy-ötszáz fős metál motoros banda tagjai jöttek, felhúzták a fejükre a bőrdzsekit, nehogy megsérüljenek, és egyszerre megnyomták a kaput. Olyan erővel, hogy egy pillanat alatt bedöntötték. Utána persze mindenki beözönlött. Súlyos tanulság volt ez a számunkra. Hogy egyszintű kapu helyett többszintes kordonrendszerre és terelőutakra van szükség, csak úgy lehet megfogni a tömeget. Ahogy ez később sikerült is a húzóssabb BS-bulikon, majd még később az MTK-stadionban és más szabadtéri koncertjeinken.

Jávorszky Béla Szilárd:

Az MTK-pálya hogyan került a képbe?

Hegedűs László:

Bizonyos koncerteknél egyszerűen kinőttük a BS-t, ahol ráadásul abban az időben még rengeteg sportrendezvényt tartottak, tehát nem mindig kaptuk meg a kívánt dátumokat. Ezért időnként a Kisstadionban szerveztünk bulikat. Szakmai-logisztikai szempontból egyáltalán nem jó helyszín, nehéz bepakolni a színpadra, nehéz áramot biztosítani, mindennel probléma van ott. Meg hát a színpad feletti tető semmilyen védelmet nem biztosított az esetleges eső ellen. Aztán rátaláltunk az MTK-stadionra, ahol a zseniális Blumi³⁰ volt az intéző, mindenki imádta a pesti művész- és sportéletben. Amikor kellett, Blumi becsukta a szemét, mindent átépíthettünk, ő is azon volt, hogy remek bulik legyenek ott. Hatvan méteres földalatti elektromos kábelt húztunk át a villamossín alatt az Előre-pályáról, mert csak ott volt rendes áram. Öltözőket építettünk, mindent megcsinálhattunk, rendesen felkészítettük a helyet. A Queen-koncert után a Külkereskedelmi Minisztériumból Martonyi János³¹ főosztályvezető nagyvonalúan engedélyezte, hogy az angol anyacégünk hivatalosan bejegyzett cégképviselőként rendezhessünk koncerteket. Úgyhogy 1986-ban a Multimédiának megalakult a magyar részlege.

Jávorszky Béla Szilárd:

Csak nálunk jött létre ilyen?

Hegedűs László:

Nem, Zágrábban, Ljubljanában és Belgrádban egyaránt létrehoztunk ilyet, valamint Athénban is. Görögországban a nyolcvanas években ugyanúgy mi indítottuk be a nemzetközi rockkoncerteket, mint Magyarországon. Addig valamiért a nagy nyugati rockbandák arrafelé sem turnéztak. Vélhetően féltek tőle, mert a bizonytalan Kelet-Európán kellett volna átmenni a kamionokkal, vagy Bariból komppal, az meg lassú lett volna. Miközben korábban megfelelő helyszín sem állt ott rendelkezésre. Aztán megépült a pireuszi nagy sportcsarnok, amely ugyan eléggé alkalmatlannak bizonyult rockbulikra, de a vezetés rugalmas volt, némi átépítéssel mindent meg lehetett oldani. A Dire Straits adta az első nagyobb koncertet, utána rengeteg bulit csináltunk még ott, a görög piac egészen a kilencvenes évek elejéig jól működött számunkra.

Jávorszky Béla Szilárd:

³⁰ Bakos Antal (1915–1995)

³¹ Martonyi János (1944) jogtudós, diplomata, ügyvéd, egyetemi tanár. Kutatási területe a nemzetközi magánjog. Az első és második Orbán-kormány külügyminisztere (1998–2002, 2010–2014).

A Multimedia nyolcvanas évekbeli koncertlistáit böngészve láttam, hogy ti álltatok az 1983-as pilisborosjenői *Predator*³² filmforgatás kapcsán rendezett Nazareth-koncert mögött is. Mesélnél ennek előzményeiről?

Hegedús László:

Eléggé bizarr vállalkozás volt – egy filmproduceri ambíciókkal rendelkező elmebeteg chicagói sajtunagykereskedő, John Proctor összeállt egy amerikai magyar nővel, egy neves gazdaságpolitikus lányával, Csikós-Nagy Zsuzsával és Magyarországra hoztak egy hollywoodi filmet. A sztori leegyszerűsítve arról szólt, hogy egy amerikai rock fesztiválra betör egy gigantikus méretű medve, rettegésben tartja az embereket, rátámad és összetöri a színpadot, óriási dülást végez. A *Predator*t három hónapon keresztül forgatták Pilisborosjenőn, Badal János³³ volt az operatőr, aki Jean Badal néven a francia avantgárdtól a hollywoodi nagyfilmekig mindenben dolgozott, ma kevesen emlékeznek rá, pedig a nyolcvanas években Zsigmond Vilmosnál³⁴ is jobban jegyezték a nagyvilágban. A filmet a Franciaországban élő Szóts André rendezte. Produkciós vezetőnek felkérték Michael Ahernt, neki kellett beszereznie az elpusztításra szánt felszerelést, ami komoly cucc volt, szórták a pénzt, ahogy ez a filmforgatásokon szokás. Engem pedig megkerestek, hogy szervezzek rá fellépőket, így hoztuk el Magyarországra először – fő attrakcióként – a Nazarethet.

Ennél azonban fontosabb, hogy a forgatás révén három hónapon át minden nap együtt lehettem a rockszakma legnagyobb agyával, azzal az emberrel, aki Bill Graham oldalán gyakorlatilag kitalálta a rockturnézást, a stadionkoncerteket és megtervezte az azokhoz szükséges színpad- és biztonságtechnikát. Ő volt az, aki rákényszerítette a hangtechnikai cégeket a folyamatos fejlesztésre, akusztikai kísérleteket végeztetett és decibelmérőket helyzetetett el a nézőterek különböző pontjain, hogy kiderüljön, miért száll el a hang hetven százaléka csak úgy a semmibe. Ő volt az, aki felbízatta az első céget, hogy mozgólámpákat – a robotlámpák elődjét – csináljanak. Ezt az új világítástechnikát először az 1983-as Santana-koncerten láthattuk Magyarországon. Michael Ahern 2015 decemberében halt meg, januárban volt New Yorkban a búcsúztatása.

Rajta keresztül barátkoztam össze Harvey Goldsmith-szel, a promóterek angol pápájával, aki a hatvanas évek végétől az összes nagy előadóval dolgozott, a Led Zeppelintől a Deep Purple-ön át Bruce Springsteenig. Vele először 1978-ban találkoztam, a híres-hírhedt lengyelországi Eric Clapton-koncert kapcsán ismerkedtünk meg, amit hivatalosan a Pagart – a lengyel Interkoncert – szervezett, s amely eredetileg többállomásos turné lett volna, de végül borzalmas botrányba fulladt. Az első, Katowicében tartott koncerten Clapton elkezdett játszani, mire a rajongók felugráltak a székekre, majd előrerohantak és táncoltak. Erre – mintegy koreográfiászerűen – negyven-ötven rendőr jelent meg a színen és esett neki a gyerekeknek, hogy azok szépen üljenek vissza a helyükre. Mikor a színpadon játszó Clapton meglátta, hogy a rendőrök gumibotozzák a tömeget, fél percig dermedten nézte, majd letette a gitárt, nyílegyenesen kiment a stadion mellett rá várakozó autóhoz, Varsóba hajtattott és felült az első, Londonba tartó gépre. Harvey pedig ügyesen kibújt a helyzetből: közölte a Pagarttal, hogy nemzetközi sajtóbotrányt kavart az egészségből, ha nem fizetnek. És a lengyelek fizettek.

Tehát Bill Graham, Michael Ahern és Harvey Goldsmith jelentették számomra a legfontosabb szakmai sarokpontokat. Miközben a baloldali értelmiségi, a vietnami háború elleni mozgalmak egyik vezéralakjaként is ismert Graham a szocialista oldalon is pozitív referenciának számított. Sokan azt hitték, amolyan kriptokommunista, pedig nem volt az, egyszerűen csak utálta, hogy Vietnámban háborúznak. Sok tízmillióan utálták ezt vele együtt.

³² Az 1983-as amerikai horrorfilm hivatalos címe: *Grizzly II: The Concert*.

³³ Badal János (1927–2015)

³⁴ Zsigmond Vilmos (1930–2016) Oscar-díjas operatőr, 1956-ban hagyta el Magyarországot és telepedett le az Egyesült Államokban.

Ő pedig úgy érezte, jót tesz az ügynek, ha milliós washingtoni tiltakozásokat szervez. Bill Graham személye mindenképpen egyfajta védettséget jelentett nekem, a konzuli útlevelés, külföldön élő, politikailag tehát gyanús üzletembernek. Neki köszönhetően álltam kapcsolatban a legnagyobb sztárok menedzsmentjeivel, így jutott el Magyarországra a Dire Straits, a Genesis és hosszasan sorolhatnám.

Jávorszky Béla Szilárd:

Budapest akkoriban sem dúskált nagyobb koncerthelyszínekben: a 12.500 fős Budapest Sportcsarnokon, egy nem túl jó állapotban lévő Kisstadionon, a túlságosan nagy Népstadionon és az MTK-pályán kívül más nem volt. Mennyire kötötte ez meg a kezeteiket?

Hegedús László:

Valóban kevés koncerthelyszín közül válogathattunk akkoriban. Ráadásul a Népstadion bejárata, a Maratoni kapu egy méterrel alacsonyabb volt, mint a felszereléseket szállító kamionok, így nem lehetett megoldani a bejutást. A Fradi-pályán az egyik kapu mögött álló szobor miatt nem tudtuk hová tenni a színpadot. Úgyhogy nekiálltunk keresgélni. Így jutottunk el a BKV Előre-pályájára, ami szintén alkalmatlannak bizonyult, viszont ott állt közvetlenül mellette az MTK-stadion, ahol a kapu kellően széles volt, felette pedig a nagy semmi, így a kamionok simán be tudtak hajtani. Az utca felől találtunk egy kisebb sportcsarnokot, ami – spanyolfalakkal felosztva – tökéletesen alkalmas lett öltözőnek, raktárnak, egyebeknek.

A Budapest Sportcsarnokkal szemben az MTK-pályára előbb 28.000, majd bizonyos bővítések után 35.000 néző is befért. Úgyhogy indulásként 1986-ban a Jethro Tull adott fantasztikus koncertet, 27.000 néző előtt. Aztán jött Rod Stewart, Santana, Peter Gabriel és 1987-ben a Depeche Mode-ot is el tudtuk hozni. Igaz, akkor az MTK-stadiont épp felújították, úgyhogy ők a Volán-pályán léptek fel, jó messze, a város határában, de ez a Depeche Mode rajongókat nem zavarta.

Jávorszky Béla Szilárd:

A nyolcvanas években még olyan, akkori feltörekvő zenekar is eljutott ide, mint a Metallica, mely szintén az MTK-pályán adott emlékezetes koncertet.

Hegedús László:

Az a Metallica-koncert a bizonyíték arra, hogy vélhetően nem szívinfarktusban fogok meghalni. Harmincötezer néző volt rajta, beszakadt a pódium előtti korlát, a tömeg meg elkezdte nyomni a színpadot. A zenekar közölte, így nem tud fellépni, ürítsük ki a stadiont. Mondtam, azért tennék egy próbát arra, hogy megjavítsuk. Kimentem a színpadra, kezembe kaptam egy mikrofont és elmagyaráztam a közönségnek, hogy mi a helyzet. Hogy csak akkor lesz buli, ha a hátsó soroktól kezdve mindenki öt métert hátralép, hogy meg tudjuk javítani a barikádot. Ha a barikád működik, van koncert, ha nem, nincs. Mire szépen hátramentek, beraktuk a barikádba a megfelelő vasrudakat, megerősítettük, majd szépen lezajlott a koncert.

De a szívinfarktus közeli állapot nem ettől lett. Hanem attól, hogy egy barom fotós – a nevére már nem emlékszem, de a mai napig haragszom rá – a koncert vége előtt húsz perccel beszólt, hogy szerinte valakit letapostak a kordon előtt és most rajta áll a tömeg. Ez az a helyzet, amikor abszolút eszköztelen vagy. A biztonságiak persze igyekeztek benézni, de a sűrűn egymásra préselődött testek közé nem lehetett belátni. Úgyhogy ott álltam a hangfalak mellett a koncert végén és vártam, hogy elmenjenek a rockerek. Vajon lesz-e valaki a földön vagy sem? Nem volt ott senki. De az a húsz perc egy örökkévalóságnak tűnt.

Jávorszky Béla Szilárd:

Történt máskor is ilyen barrikádbeszakadás?

Hegedús László:

Igen, például Prágában egy Duran Duran-koncerten, ahol tolmács segítségével a cseheket is hátraküldtem, és ott is működött. Tehát lehet beszélni a tömeggel, csak kell hozzá bátorság, megkockáztatva, hogy esetleg néhány söröspoharat hozzád vágnak, ha éppen nem azt mondd, amit hallani szeretnének. Amikor a barom állat Axl Rose több órás késése miatt kellett kiállnom azt mondani, hogy elnézést, idegbecsípődése van, ápolják az öltözőben, azt nem szerette a közönség. Úgyhogy vágtak hozzád mindent, amit el tudsz képzelni. De az, hogy baj van, és segíteni kell, ezt mindenki megérti.

Jávorszky Béla Szilárd:

A nyolcvanas években – ahogy később is – miért csak nemzetközi koncertekben, produkciókban gondolkodtál? Magyar művészekben miért nem?

Hegedús László:

A hetvenes években újságíróként bekerültem az ORI-turnék és akkor lehetséges hahnik világába, és őszinte leszek, szívből utáltam őket. Az ORI-ban azokat a rettenetes figurákat, akikről korábban beszéltem, a vidéki kultúrházak elképesztően tuskó, rosszul szervezett, megbízhatatlan és komolytalan képviselőit, a vidéki sportcsarnokoknak és a korábbi pesti kisebb helyek vezetőinek a hihetetlenül negatív, degradáló, mindenkit gyűlölő hozzáállását.

A hetvenes években rájöttem, a zenekaraimat (Generál, LGT) külföldre kell vinnem, főleg Lengyelországba és Csehszlovákiába. De még Bulgáriában és Romániában is jobb volt a helyzet, mint Magyarországon. Itthon filléreket adtak a zenészeknek, megalázó körülmények között kellett dolgozniuk, olyan szinten nem törődtek velük, hogy az ORI Ikarusz busza már akkor harminc éves volt, s mi még további tíz évig zötykölődtünk benne. Az alvázán folyamatosan átjött a kipufogó szaga, amit ha ma megérezek, egyből ez a gyűlölt busz ugrik be. Úgyhogy amennyire és amilyen gyorsan csak lehetett, kivontam magam a magyarországi koncertekből. Attól kezdve pedig, hogy 1982-ben Nyugat-Berlinben létrehoztuk a Multimedia Organisationt, devizakülföldiként, konzuli útlevelesként már szinte kizárólag a nemzetközi piaccal foglalkoztam. Voltak persze kivételek, mint amikor 1989-ben a romániai forradalom idején megszerveztem kizárólag magyar zenészekkel és technikával egy segélykoncertet a BS-ben a Vöröskereszt javára, ahol nyolc tömött kamion gyógyszert és egyéb segélyt tudtunk finanszírozni.

Jávorszky Béla Szilárd:

A nyolcvanas évek Magyarországon ugyanúgy számított a rentabilitás, mint később, a kapitalista világban? Már akkor is piaci alapon működtek ezek?

Hegedús László:

Mindenki keresni akart rajta.

Jávorszky Béla Szilárd:

A BS-ért vagy a Népstadionért normál bérleti díjat kellett fizetnetek?

Hegedús László:

Abszolút, nem is keveset. A hosszú távú együttműködésnek köszönhetően a Budapest Sportcsarnok ugyan százalékot kapott („jóban-rosszban együtt”), de míg Európában mindez a

bevétel nyolc-tíz százaléka körül szokott mozogni, addig mi tizenöt százalékot adtunk. Egyetlen területen kaptunk támogatást: a szükséges devizát vagy a nemzeti banktól vagy valamelyik vállalatától vehettük meg, hivatalos árfolyamon. Miközben az amerikai dollár, a nyugat-német márka vagy az angol font a feketepiacon két-háromszorosát érte.

Jávorszky Béla Szilárd:

Sosem kellett feketén vennetek?

Hegedűs László:

Dehogynem, sokszor előfordult, ezek az üzlet sötét vetületei. Például amikor a Scorpions százezer dolláros gázsijából csak nyolcvanötezer jött össze a hivatalos keretből. Leszerződünk velük annyira, egy másik szerződésben pedig garantáltuk a tizenötezer dollárt, zsebbe. Emlékszem, jártuk a várost és taxisofőröktől vásároltuk a márkát, a dollárt, amilyük volt. A Scorpions menedzsere, Doc McGhee szerencsére kellően rugalmas volt, bármilyen valutát elfogadott. A zenekar már a színpadon játszott, de még hiányzott kilencszáz dollár, az egyik simlis taxis haver a CB-rádióján tolvajnyelven interjúvolta a haverokat, s a végére – négy különböző valutában – összehoztuk. Később, amikor már jobban ment az üzlet, a saját devizaszámlámon mindig tartottam húsz-, harminc-, ötvenezer nyugat-német márkát, hogy ha váltani kell, ne kerülhessek ilyen kényszerhelyzetbe. Csakhogy valaki emiatt feljelentett, úgyhogy a rendőrség gazdasági részlege nyomozást indított ellenem, azzal a címszóval, hogy illegálisan, zsebből finanszírozom a koncerteket. A nyomozás abból állt, hogy párszor eljött hozzám egy nyomozó, elbeszélgettünk, meg adtam neki pár tiszteletjegyet. Egy év múlva le is zárták a nyomozást, megállapítva, hogy semmi illegálisat nem csinálok, hisz devizakülföldi vagyok.

Jávorszky Béla Szilárd:

A nyolcvanas években volt-e olyan, potenciálisan fontos koncert, amit nem tudtál devizagondok miatt Magyarországon megrendezni?

Hegedűs László:

1989-ben szerettem volna a Steel Wheels/Urban Jungle Tour keretében elhozni Budapestre a Rolling Stonest, de nem tudtam összeszedni rá a pénzt. A Genesis³⁵ szerencsére összejött a Népstadionban. 1989-ben aztán óriási hibát követtem el, amikor Julio Iglesias-koncertet szerveztem a Népstadionba. Nem számoltam ugyanis azzal, hogy azok, akik ilyen koncertekre járnak, azért mennek oda, hogy elegánsan felöltözve andaloghassanak romantikusan a zenére. Erre pedig a Népstadion alkalmatlan környezet. Alig húszezren váltottak rá jegyet, úgyhogy elég nagy bukta volt. Nem annyira anyagilag, mert a róla készült tévéfelvételt lábon előre eladtuk, de megtört az addigi teltházás sikerszéria. Julio Iglesias durván bizonyította, hogy nem minden papsajt. Ahogy bizonyította ugyanebben az évben David Bowie is az MTK-pályán. Előtte sorban csináltuk ott a harminc-harmincötezes koncerteket (Metallica, Tina Turner, Rod Stewart, Jethro Tull, Scorpions, Santana), Bowie-ra pedig alig tizenhatezren voltak kíváncsiak. Pedig be volt reklámozva rendesen. A Roxy Musicot ezért már meg sem csináltuk. Vértett a szívem, mert kedveltem őket. Akárcsak Bowie-t.

Jávorszky Béla Szilárd:

1991-ben viszont elhoztátok Bob Dylant a Kisstadioba. Úgy emlékszem, az is hatalmas percc volt.

³⁵ A Phil Collins vezette, népszerűsége csúcán álló angol zenekar 1987. június 18-án lépett fel a Népstadionban.

Hegedűs László:

Sajnos jól emlékszel. Hihetetlen, de a Kisstadionban ezerkétszáz néző volt kíváncsi a rocktörténet egyik legnagyobb alakjára. Tíz évvel később még egyszer elhoztuk Dylant, akkor is ugyanez történt. Semmi nem változik. Voltak bukások, voltak sikerek, de a nyolcvanas években így is Magyarország volt a vezető piacunk, itt volt a legtöbb koncert, és itt voltak a legnagyobbak is.

Jávorszky Béla Szilárd:

Arányaiban ez mit jelent? Az összes buli fele?

Hegedűs László:

Annál azért kevesebb, hisz szerveztünk Oroszországba, Lengyelországba, Csehországba, Szlovákiába, Romániába és Bulgáriába. Nem beszélve a volt Jugoszláviáról, ami 1992-ig nagyon erős piac volt. Aztán a háború bedöntötte. 1991-ben Ljubljánában amúgy tizenhét ezren voltak Bob Dylanen. Tina Turnerrel három teltházás stadionbulit tartottunk, hatalmas üzlet volt. Apró szépséghiba, hogy épp a zágrábi koncert után nyilvánították ki függetlenségüket a szlovének, lezárták a határt és Horvátországban rendkívüli állapotot hirdettek. Gyorsan elhúztunk Belgrád felé, Tina másnap ott is hatalmas bulit nyomott, közben meg a szlovének elfoglalták a határállomásokat, körbezárták a rendőrőrsöket meg a kaszárnyákat.

A Crosby, Stills, Nash & Young viszont nem jutott el Horvátországba, hiába adták el az összes jegyet a koncertükre a zágrábi stadionba, a kamionokat már nem engedték át a jugoszláv-olasz határon. Úgyhogy le kellett mondani az előadást. Szerencsére a biztosító kifizette. Ahogy 2005-ben is a biztosítás mentett meg minket az anyagi bukástól: a Judas Priest katowicei koncertjét azért kellett törölni, mert II. János Pál pápa halála után a lengyel kormány ötnapos országos gyászt hirdetett és ezért minden rendezvény elmaradt.

Jávorszky Béla Szilárd:

Visszatérve még a nyolcvanas évekre, igaz, a legvégére, de még a szocializmus időszakában történt, hogy a *Poptarisznya*-ból kinőve megszületett a Calypso Rádió. Miként lehetett ezt akkoriban összehozni?

Hegedűs László:

Amikor 1989-ben a Calypso elindult, annak vezetőjével, B. Tóth Lacival³⁶ már hét-nyolc éve dolgoztam együtt. A *Poptarisznya* című, rendkívül népszerű rádióműsorának voltam állandó nemzetközi tudósítója. Minden vasárnap hat óra előtt bejelentkeztem és tíz-tizenöt percben elmondtam az éppen aktuális élményeket, koncerteket, trendeket, slágereket, sztorikat. Levelek ezreit kaptam, úgyhogy egy idő után a Magyar Rádió vezetőivel is valamifajta kapcsolat alakult ki. Miközben persze az intézményen belül sokan támadták is a *Poptarisznya*-jelenséget, ami engem nem különösebben érdekelt. Ezért a tudósítói szerepért soha egy fillér honoráriumot nem kaptam, kvázi a magyarországi koncertjeink reklámozása érdekében tettem, azért, hogy a külföldi hírek kapcsán azokról a sztárokról beszélhessek, akiket idehozunk.

Közben felszabadult a 873 kilohertzes frekvencia, ahol a Magyar Rádió egy szórakoztató adást szeretett volna elindítani, de nem volt hozzá tőkéje. A pragmatikusan gondolkodó rádiósok ezért olyan partnert kerestek, aki a sugárzás és adáskészítés minden költségét állja, cserébe a reklámterjesztési jogokért. Ezért támogatták B. Tóth Laci

³⁶ B. Tóth László (1947) zenei szerkesztő, producer, műsorvezető, lemezlovas, a nyolcvanas–kilencvenes évek egyik legnépszerűbb (egyben legtöbbet támadott) rádiós személyisége.

kezdeményezését, és 1989 januárjában elkezdett működni a Multimedia Organisation és a Magyar Rádió közös kft-je által működtetett Calypso Rádió. B. Tóth lett a főszerkesztő, megtervezte a műsorstruktúrát, bevonta a szükséges rádiós szakembereket. Hidasy Eleonóra kolleganómmal, a Multimedia Kft. cégvezetőjével pedig megszerveztük a reklámakvizíciót, gyakorlatilag felépítettünk egy reklámügynökséget. Sokat dolgoztunk például az akkor még állami vállalatként működő Magyar Hirdetővel, amelynek Simicska Lajos³⁷ volt a jogi vezetője. Állandó fizetési hátralékban voltak, de a végén mindig mindent kiegyenlítették – hozzá kell tennem, akkoriban a hirdetők ötven százaléka nem fizette ki a reklámokat. Vagy privatizálták őket, vagy csődbe mentek, vagy megszűntek. Egészen 1995-ig próbáltuk menedzselni ezt a káoszt, majd miután a Magyar Rádió a születő médiatörvény miatt nem tudta tovább üzemeltetni a kereskedelmi rádiót, és a 873-as frekvenciára pályázatot írtak ki, a Calypso is beszüntette működését.

Jávorszky Béla Szilárd:

De hát végső soron egyfajta mintát adott a későbbi kereskedelmi rádióknak. A Calypst azért tartottátok fontosnak, hogy a koncertszervezés mellett legyen egy olyan médiumotok, amin keresztül kommunikálni lehet a közönséggel?

Hegedús László:

Elsősorban. Persze a Calypso egy „oldies” rádió volt, ezért ritkán vágott egybe a műsor a koncertjeinkkel. Ezt inkább máshol kamatoztattuk. Sok mindennel foglalkoztunk. A Multimedia alapkonceptiója az volt, hogy „hajrá kapitalizmus!”. Mindenbe belevágtunk, amiről úgy gondoltunk, valamennyire értünk hozzá. Például elindítottunk egy hanglemezkiadót, az MMC Recordsot, ami eredetileg nemzetközi albumok licenckiadására jött létre. Persze rengeteg „oldies”-lemezzel is, amit a Calypso játszott. Kedvező széljártást kaptunk, pár hónappal a megalakításunk után robbant a Hungaroton-bomba, kirúgták Bors Jenőt³⁸ és az akkori menedzsmentet, elkaszáltak minden nemzetközi szerződést. Így amikor a nagy nemzetközi lemezkiadók keresték a lehetőségét annak, hogy miként jelentethetnék meg a nagylemezeiket Magyarországon, ott álltunk mi és vártuk az ajánlatokat. Így eshetett meg, hogy a hanglemezkiadás történetében szokatlan módon egy rövid időszakon át mind az öt nagy világcég magyarországi partnere mi voltunk. Aztán elsőként a BMG, majd az EMI szakadt le rólunk, évekkel később a Sony is – a mi munkatársainkkal – önálló céget hozott létre, így számunkra maradt a Warner és a PolyGram. De miután egyik sem akart a másikkal közösködni, el kellett döntenünk, hogy kivel maradunk. Így lett az MMC Recordsból a magyarországi PolyGram. Először az ötven százalékát vásárolták fel, öt-hat évvel később pedig a másik felét is. Úgy, hogy közben a vállalkozás vezetője maradtam, egészen 2003-ig.

Jávorszky Béla Szilárd:

Lényegében tűzkezelésből élhetted át az egész Universalos felvásárlási folyamatot, amely annak idején komoly vitákat váltott ki a nemzetközi zeneiparban. Milyennek tűnt abból a pozícióból?

Hegedús László:

Ez a felvásárlási folyamat és az annak háttérében folyó harc megérne egy külön regényt. Elképesztő világméretű manipulációsorozat következménye volt, ahogy az elektronikus eszközök eladásában is érdekelt cégek – elsősorban a Sony és a Philips – szinte titkosszolgálati módszerekkel megfúrták azt a szerződést, amit a hanglemezkiadók és az elektronikus gyártók kötöttek meg még 1982-ben. Kvázi, cserébe azért, hogy a CD-játszó

³⁷ Simicska Lajos (1960) üzletember, politikus, a Közgép tulajdonosa és a Mahir vezérigazgatója.

³⁸ Bors Jenő (1931–1999) 1965 és 1990 között a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat igazgatója.

gyártás és a CD-gyártó gépek licenszjogát megkapják, az elektronikus cégek vállalták, hogy nem adják ki a már akkor is létező CD-másolási technikát és nem adják a közönség kezébe a CD-másolás lehetőségét, csak, ha már létezik tökéletes másolásvédelem. Ami soha nem született meg. Ez a megállapodás a hanglemezkiadók érdeke volt. Akkoriban a piac telítődött videokazetta-lejátszókkal, miközben az elektronikus cégek már nem tudták eladni a CD-játszókat, ezért nagyon szerettek volna új termékeket – például CD-író készülékeket – piacra dobni. Ezért a PolyGramon belül óriási belharc indult meg. A PolyGram ugyan a Philips tulajdona volt, de a Philips nyereségének nyolcvan százalékát ő hozta. A PolyGram vezetői ezért a Philips igazgatótanácsában olyan erős pozíciókat élveztek, hogy meg tudták akadályozni, hogy az anyacég felbontsa az 1982-es szerződést és az elektronikus részlege CD-másolókat és üres CD-ket gyárthasson.

1995-ben bevásárolták a Hanglemezkiadók Világszövetsége elnökségébe, én képviseltem Kelet-Európát és jártam negyedévenként a világ legkülönlegesebb helyeit, Hongkongtól Rio de Janeirón át Floridáig. Húsz elnökségi tag, illetve húsz szakértő, tanácsadó gyűlt ilyenkor össze és vitatta meg a szakma legsúlyosabb problémáit. Mindenekelőtt a szervezett, gyárakban történő CD-hamisítás ügyét és persze állandó téma volt a CD-másoló gépek engedélyezése is. És sajnos azt kell mondanom, hogy ebben a környezetben vélhetően korrupciós alapon dőltek el a dolgok. Súlyos dollármilliókkal megvettek embereket, évről évre több hanglemezipari vezető szavazott arra, látszólag a cégek érdeke ellen, hogy engedélyezzük a CD-másolást az elektronikus gyártóknak.

Aztán 1998-ban teljesen drámai fordulat jött, amikor egy milliárdos, Edgar Bronfman, Jr. – akinek a családja főként teflonokat és kábeleket gyártó DuPont cég révén gazdagodott meg, majd a whisky-t értékesítő Seagram cég tulajdonosa lett – felvásárolta a viszonylag kis amerikai lemezcéget, az Universal MCA-t, majd három-négy hónappal később kivásárolta a Philipstől a PolyGram jogait, végül az egész PolyGramot átnevezte Universallá. Ennek a manővernek a lényege az volt, hogy a PolyGram elnök-vezérigazgatóját – egyben a Philips igazgatótanácsa elnökét – a Philips menedzsmentje így tudta kirúgni. Mondván, miután nincs lemezkiadójuk, nincs annak vezérigazgatója sem. Ez 1998 júniusában történt. A Philips ezután rövid időn belül megegyezett a CD patent jogok társtulajdonosával, a Sony-val és megkezdődött a CD-másolás kora és a hanglemezipar tönkremenése.

Senki nem értette, hogyan ehette meg a kishal a nagyhalat, miként került be az edénygyártó, whiskyárus milliárdos a hanglemeziparba, amihez korábban csak annyi köze volt, hogy másodikos egyetemista korában társszerzett egy dalszöveget. Majd abban a pillanatban, ahogy kirúgták a főnököt, aki így eltűnt a Hanglemezkiadók Világszövetségéből is, a szervezet szavazattöbbséggel határozott a szerződés felbontásáról. Attól a pillanattól kezdve a CD-másolás megölte az eredetét. Na, ez volt a hanglemezipar halálos ítélete.

Jávorszky Béla Szilárd:

Hogyhogy nem lett ebből annak idején világbotrány?

Hegedűs László:

Vélhetően azért, mert ezzel párhuzamosan előtérbe lépett az internet, az onnan való letöltési lehetőség, a fájlcsere, a torrentezés, és ezek gyakorlatilag kenterbe verték a CD-másolást. De volt néhány év, amikor a CD-másolás megrengette a hanglemezipart. Aztán a többit elvégezte az internet.

Szokták mondani, hogy a kommunizmusban mennyire rettenetes volt a korrupció, és az miként örölte fel és tette tönkre az iparágakat – hát ez a kapitalizmusban is megvan. Pármillió dollárral néhány embert megvesztegettek, és ezzel sikerült felülírni a hanglemezipar valóságos érdekét. Ott lehettem Hongkongban a történelmi fordulatnál. Nem volt boldogító

érzés. 2003 után viszont már nem volt többé fantázia a CD-eladásokban. Zuhantak az értékesítések, a lemezipar szinte reménytelenné vált. Addig roppant jó üzlet volt, és azt hiszem, masszív kis lemezcéget sikerült összehoznom. Ami amúgy a mai napig működik, csak már kicsiben, kevés emberrel. Csúcsidőben ötvenen-hatvanan voltunk, ma talán lehetnek heten, de el tudják látni azt, amire szükség van. Nyilván törpe példányszámok mellett.

Jávorszky Béla Szilárd:

Említetted, hogy a rendszerváltozás után a Multimedia sokféle tevékenységbe beleszaladt. Eddig csak a lemezkiadás (MMC Records) került szóba. Meg persze – a Calypso kapcsán – a reklámügynökség. Ha jól emlékszem, volt olyan vállalkozások is, hogy Motormedia.

Hegedűs László:

Volt, s ez összefüggésben állt azzal, hogy egy időben televíziós műsorgyártással is foglalkoztunk. Amikor még nem voltak frekvenciaengedélyek és csakis a helyi önkormányzati kábeltelevíziókon keresztül működhettek a kommerciális tévéadók, TV4 néven gyártottunk tévéműsorokat. Motoros futárokkal küldtük szét a kazettákat az egész országban – így működött. Az ötlet amúgy lopott, ezt a típusú televíziózást Berlusconi kezdte Olaszországban, ő is motoros futárokon keresztül terjesztette a műsorait. De amíg az ő emberei ezt főállásban teheték, hisz naponta küldték szét a kazettákat, addig mi csak heti rendszerességgel terítettünk, úgyhogy mellette más futármunkákat is bevállaltunk. Ennek az üzleti modellnek a hazai atyja amúgy Fenyő János³⁹ volt, kezdetben mi csak a széthordást vállaltuk. Aztán idővel saját műsorokat is készítettünk.

Jávorszky Béla Szilárd:

Az egykori pártállami monopóliumok megszűnése után a kilencvenes években sorra jelentek meg a konkurens koncertszervező cégek. Elsőként a Showtime,⁴⁰ aztán jött a Sziget.⁴¹ Mikortól és mennyire gyengítették a piaci pozícióitokat?

Hegedűs László:

Igyekeztünk felkészülni rá, minél erősebb pozíciókat kiépíteni, a rendszerváltozás után valóban sorra születtek ilyen cégek. Azt viszont, hogy idővel a Showtime és a Sziget lesz az, amelyik üzletileg végül állva marad, nem lehetett előre látni.

Jávorszky Béla Szilárd:

1995-ben – a Voodoo Lounge-turné – keretében épp a Showtime volt az, amelyik elsőként elhozta Magyarországra a Rolling Stonest. Korábban te is szeretted volna. Nem evett az irigység?

Hegedűs László:

Akkor mi is elhozhattuk volna őket, de úgy döntöttem, mégsem. Ragaszkodtam ugyanis ahhoz, hogy a jegyárakat alacsonyan tartsuk, és ennek érdekében egy bizonyos összegnél nem voltam hajlandó többet fizetni a Rolling Stonesért. Örültségnek tartottam olyan

³⁹ Fenyő János (1954–1998) fotóművész, vállalkozó, a kilencvenes évek magyar alvilágának egyik meghatározó alakja.

⁴⁰ A Brády Márton vezette ShowTime Budapest Kft.-t 1995 áprilisában jegyezte be a cégbíróság, az azóta eltelt húsz évben több mint 250 külföldi nemzetközi és több mint ezer magyar koncertet bonyolított le.

⁴¹ Az 1993-ban indult, Gerendai Károly vezette Sziget Kft. a magyar koncertélet meghatározó szereplője. Az általuk szervezett Sziget Fesztivál az elmúlt tíz évben Európa egyik legnagyobb könnyűzenei és kulturális rendezvénye lett. Emellett hozzájuk kötődik/kötődött a VOLT fesztivál, a Balaton Sound, a Budapest Parádé és a Gyerek Sziget is.

bulit rendezni, amiről az akkori magyarországi helyzetben előre tudtuk, hogy bukásra van ítélve. Ezért eleresztettem őket. Mire kerestek egy konkurenst, és a Showtime ugyanazokkal a jegyárakkal és ugyanazokkal a kondíciókkal csinálta meg velük, amit én korábban elutasítottam. A Showtime abban bízott – valószínűleg jogosan –, hogy a szponzorok melléjük állnak, de ez vélhetően nem jött be nekik. Az akkor hetvenezres Népstadionba negyvennyolcezer jegyet sikerült értékesíteniük. Nem ismerem az üzleti kalkulációikat, de a saját számításaim alapján jelentős lehetett az anyagi bukás. Ezért hagytam ki a Stonest.

Jávorszky Béla Szilárd:

Két évvel korábban a U2-t viszont nem, amelyik 1993. július 23-án szintén a Népstadionban lépett fel – mintegy kétharmad ház előtt.

Hegedűs László:

A U2-t először még 1984-ben – tehát a Live Aid-es áttörésük előtt – szerettem volna elhozni Magyarországra, idehaza akkor még alig ismerte őket valaki. Lefordítottam magyarra az életrajzukat, plusz beleírtam, hogy „a világbéke harcosai és pozitív gondolkodású ír fiatalok”, majd próbaképpen beadtam az ORI-ba, ahonnan elhajtottak, mondván, ilyen jelentéktelen eseményre nem költenek a devizakeretből. Ezután KISZ-vonalon igyekeztük őket behozni, ahonnan az a hivatalos válasz érkezett – nem vicc –, hogy ez az egész egy amerikai kémrepülőgép propagandája. Úgyhogy közel tíz évet kellett várni addig, míg 1993 nyarán elhozhattuk őket.

Jávorszky Béla Szilárd:

Azóta sem jöttek Magyarországra.

Hegedűs László:

Vélhetően azért, mert ez a koncert se bennük, se bennünk nem hagyott jó nyomot. Alig negyvenezren mentek el rá, a színpaddal szemben lévő hatalmas karéj nagy része üres volt, ami – miként a menedzserük később mondta is nekem – eléggé nyomasztóan hatott a zsúfolt teltházakhoz szokott zenekar számára. Ez a fiaskó is belejárt az abba, hogy 1995-ben a Rolling Stonest kihagytam.

Jaggerékkel amúgy dolgoztam korábban, 1990 augusztusában elvittem őket Prágába. Michael Ahern kért fel, hogy rendezzem meg, és a Stones nagyszerű koncertet adott a Strahov stadionban. Ennek apropóján találkoztam ismét Václav Havellel,⁴² akivel közvetlenül a rendszer bukása előtt volt már egy közös kalandunk. 1989 tavaszán engedték ki a börtönből, épp Joan Baez-koncertet szerveztünk Pozsonyban (meg Budapesten, meg több lengyel városban is), és az amerikai énekesnő az utolsó száma előtt megállt egy pillanatra, hogy színpadra szólítsa azt az embert, akinek hosszú évek után akkor nyílt lehetősége, hogy őt koncerten hallhassa. Úgy tervezte, kézenfogva együtt eléneklik a *We Shall Overcome*⁴³ című dalt, ám a rendkívül jó reflexekkel rendelkező pozsonyi rendőrkapitány személyesen rohant oda a keverőhöz és tépte ki belőle a kábelt. Azt hitte ugyanis, hogy Havel beszédet akar tartani. Mire Joan kijött a színpad elejére és erősítés nélkül, a capella elénekelte a dalt. Fantasztikus élmény volt. Majd 1992-ben – amikor már Havel volt a cseh elnök – Joan Baezt elvittük Prágába, a végén megint kijött előre, leállította a hangosítást és ismét a capella elénekelte – az egész sportcsarnokkal együtt – a dalt. Olyan karizmatikus ereje volt, hogy úgy láttam Havel beleszeretett. Igaz nem csak ő, hanem az egész sportcsarnok is.

⁴² Václav Havel (1936–2011) cseh író, politikus, előbb csehszlovák (1989–1992), majd cseh köztársasági elnök (1993–2003).

⁴³ A *We Shall Overcome* (Győzni fogunk!) című dal a hatvanas évek emberjogi mozgalmainak himnusza volt.

Jávorszky Béla Szilárd:

Neked amúgy melyik volt az általad szervezett koncertek közül a legemlékezetesebb?

Hegedús László:

Életem legnagyobb koncertje a Metallica és az AC/DC közös moszkvai fellépése 1991-ben. A két zenekar kontinentális turnéjának kelet-európai koncertjeit mi szerveztük, ennek keretében a Népstadionba is eljöttünk,⁴⁴ a Metallica fekete albumának MMC-kiadásából vagy harmincezer példányt adtunk el, telt ház, fantasztikus hangulat. Ezzel szinte egy időben zajlott Moszkvában a rendszerváltás, akkor mondta el Jelcin⁴⁵ a híres beszédét egy tankra felállva. A Metallica zúzott a színpadon, mi meg az AC/DC menedzsmentjével és a zenekar tagjaival a CNN News-t néztük izgatottan. Mire közölték a fiúk, hogy szeretnének fellépni Moszkvában. „László, intézd el!” A koncert utáni vacsorán a Metallica tagjaival is megbeszéltük ezt, úgyhogy felhívtam New York-ban Michael Ahernt, hogy segítsen. „Csináljunk egy hatalmas bulit Moszkvában, nem kérnek érte semmit a fiúk, csak kellene hozzá helyszín, cucc, valamint valaki, aki az eseményt filmre venné, hogy meglegyen a finanszírozás.” Michael mondta, hogy oké, holnap visszahívlak. Ehhez képest egy óra múlva csörgött, hogy beszélt a Warner elnökével, hajlandók lennének filmet készíteni belőle. Úgyhogy hajrá!

1987-ben Bill Grahammal már megcsináltuk a Szovjet-Amerikai Békemenet című rendezvényt Moszkvában, az ottani Béketanács elnöke, Raisza Gorbacsova volt a főszponzor, úgyhogy minden támogatást megkaptunk. A régi olimpiai futballpályán rendeztük ezt a fesztivált, olyan művészekkel, mint Santana, a Three Dog Night és Bonnie Raitt, és persze jöttek az akkori hivatalos orosz sztárok, például Alla Pugacsova. A belügy picit be volt szarva, a KGB tízezer katonát küldött ki, akik gyűrűbe fogták a stadiont, nehogy gond legyen. Miközben a színpad előtt, a küzdőtéren különböző melegítőruhás kadétszolgálatok csápoltak.

Egy évvel később a Uriah Heepet vittem Moszkvába, az már sokkal szabadabb levegőjű koncert volt. Akkor ismerkedtem meg a szovjet főügyész fiával, Borisz Zoszimovval, aki amúgy egy jóindulatú playboy, akkor többek között egy metalpop zenekart menedzselte, amelyet besírt a Uriah Heep elé. Összebarátkoztunk, kiderült, kellően erős politikai kapcsolatokkal rendelkezik, úgyhogy amikor a Metallica és az AC/DC közös koncertjének ötlete felmerült, Ahern után őt hívtam fel, és kértem, hozzon össze a moszkvai polgármester teljhatalmú kulcsemberével, azzal a Jurij Luzskovval,⁴⁶ aki később húsz éven át polgármester volt. Összehozott, plusz megszerezte helyszínnek a belvároshoz viszonylag közeli Tusino repülőtérrel, amelyet akkor a helyi MHSZ használt ejtőernyős és pilóta-oktatási célra. Pár épület, minimális infrastruktúra, előtte viszont a helyi forgalomhoz képest elképesztő méretű metrómegálló.

Kirepültem Moszkvába, átbeszéltünk mindent Luzskov stábjával, a rendőrséggel, a repülőtér vezetőségével, mindenki az égvilágon, és miután sokszor hangsúlyoztuk, hogy „ez a koncert a Warner ajándéka a moszkvai fiataloknak a hősiességükért a puccs idején”, ezért mindenki úgy gondolta, hogy ezt támogatni kell. Egy hónap alatt megszerveztük az ingyenes koncertet, ahol hivatalosan 850 ezren gyűltek össze és ezzel az esemény be is került a Guinness Rekordok Könyvébe. Egészen addig, amíg Simon és Garfunkel fel nem lépett a New York-i Central Parkban 1 millió 100 ezer néző előtt.

Jávorszky Béla Szilárd:

⁴⁴ 1991. augusztus 22., Népstadion, Monsters Of Rock koncert. Fellépők: AC/DC, Metallica, Mötley Crüe, Queensrÿche.

⁴⁵ Borisz Nyikolajevics Jelcin (1931–2007) orosz politikus, Oroszország első választott elnöke 1991 és 1999 között.

⁴⁶ Jurij Mihajlovics Luzskov (1936) orosz politikus, 1992 és 2010 között volt Moszkva polgármestere.

Számomra ezek a számok értelmezhetetlenek. Hisz az emberek zöme semmit sem lát abból, ami a színpadon zajlik. Legfeljebb másokkal közösen nézegeti a monitorokat.

Hegedűs László:

A Warner 2,5 millió dollárt költött a koncertre, így mindenre jutott. Többek között tizenhét Jumbo videofalat tettünk ki. Európa minden nagy bérlő cégétől odahozattuk a hangrendszereket. Az oroszoktól kaptunk hat Ruszlan teherszállító repülőgépet, amelyekbe nyolc kamion kompletten belefért, úgy vittük át Madridból Moszkvába a cuccokat. Mivel Oroszországban alig működtek a telefonvonalak, New Yorkból műholdas telefonrendszert hoztunk és építettünk ki, hogy tudjunk kommunikálni a művészekkel és egymással. A Tusino reptéren se öltözők, se más helyiségek nem voltak, ezért Luzskov kilencven autóbust hozatott, és azok lettek az öltözők, az irodák, minden. Döbbenetesen sokat tanultam belőle. Például, hogy egy-egy eseménynél milyen speciális megoldások lehetségesek.

Mondok egy science fictionbe illő példát: Luzskov stábjá elintézte, hogy a hadsereg a fesztivál területe felett 3,5 kilométer magasan ezüstjoddal permetezze a levegőt, amely egyben tartotta a felhőket, tehát nem engedte leesni az esőt. Apró szépséghiba, hogy folyamatosan kellett szórni. Úgyhogy félóránként berepült két repülőgép, tett két kört a terület felett, majd elment. Utoljára este tízkor jöttek, addig szólt ugyanis a hivatalos engedélyünk a koncertre. Majd fél órával később olyan esőzuhany zúdult le az égből, amelyet még életemben láttam. Ami normálisan egész nap esett volna, az akkor egyszerre indult meg. A hatalmas repülőteremzőn bokáig álltunk a vízben. Elképesztő élmény volt.

Ezer ilyen tudnék mondani neked. Például amikor felállt háromezer rendőr, szépen, szakaszonként, századonként, ahogy kell. És akkor mondták, hogy na, most Hegedűs elvtárs elmondja, hogyan kell vigyázni a nemzetközi sztárookra. Én meg tolmács segítségével elmeséltem a moszkvai rendőröknek, hogy gumibotot és kutyát nem használunk, ez nem futballmeccs, itt mindenki egy kapura játszik, mindenki szereti a művészeket. Arra, hogy a színpadra ne menjen be senki, külön szolgálat vigyáz, nekik alapvetően csak kedvesen kell mosolyogni az emberekre, és azok hálából szintén kedvesen fognak mosolyogni rájuk. Nem is volt semmi atrocitás a fesztiválon. Pontosabban egyetlen verekedés tört ki – két ellenséges külvárosi banda a nézőtéren egymásnak esett. Tíz perc alatt szétválasztották őket. De ezen kívül semmi nem történt. Pedig 850 ezer ember gyűlt ott össze.

Jávorszky Béla Szilárd:

Ekkora tömeg közlekedését miként lehetett megoldani?

Hegedűs László:

Metróval és buszokkal! Elképesztő volt, ahogy megszervezték, hogy az egész városból sugár irányban mindenhol a fesztivál helyszíne felé terelődjön a közlekedés. A reptér környékén három metróállomás van, és a metró folyamatosan szállította az embereket. Amikor a bulinak vége lett, ugyanezt meg tudták szervezni kifelé.

Rengetegen érkeztek busszal vidékről, körülbelül nyolcezer busz és fedett fapados teherautó futott be az ország minden részéről. A repülőtér melletti hatalmas parkolót blokkokra osztották, azokat betűkkel látták el, majd mindenkinek adtak egy számot, hogy a maga blokkjában hova álljon. Mindent előzetesen kimértek, fordulási helyeket alakítottak ki, úgyhogy egészen elképesztő fegyelmeztségben leparkoltattak nyolcezer járművet.

Sokan nem értették, hogy az oroszok miként tudtak úrhajókat meg atomerőműveket gyártani, hisz a mindennapi életben, az utcán csak az elmaradottságot és a káoszt lehetett tapasztalni. A mindennapi szórakozás akkoriban náluk – egy szűkebb réteget kivéve – valóban a vodkaivásban, kártyázásban merült ki. De ott a fesztiválon megértettem azt, hogy mitől tudnak úrhajókat gyártani. Ugyanis, ha szükséges, roppant komoly, szinte dermesztően

fegyelmezett szervezethez képest. Az a nap óriási hatással volt rám. Egyben életem legnagyobb koncertszervezési élményét jelentette.

Jávorszky Béla Szilárd:

A konkurencia koncertjeire amúgy szoktál járni?

Hegedűs László:

Szoktam. Ma már persze egyre kevésbé, hisz egyre kevesebb ilyen van. Volt cégem, a Live Nation mellett talán három kisebb cég szervez idehaza komolyabb koncerteket. A koncertpiac Magyarországon eléggé eltorzult. Főleg azok a koncerthelyszínek – a Barba Negra Track⁴⁷ és a Budapest Park – miatt, amelyek olcsó jegyekkel és a nagy italfogyasztással igyekeznek megteremteni a bevételt. Mindez szándékosan leamortizálja a koncertek színvonalát és kultúráját.

Ezt a folyamatot amúgy a kilencvenes években a Westel – Magyar Telekom indította el a Dózsa György úti nagy ingyenes koncertjeivel. Soha nem voltam az ingyenes koncertek híve. Ezt is maximálisan elleneztem, úgy véltem, tönkreteszik vele a koncertszakmát. Merthogy nem tudnak megfelelő élményt nyújtani a közönségnek. Az első tíz-huszonöt ezer ember talán lát valamit, de akik mögöttük vannak, azok már csak tévét néznek. És ez így is történt. De találtak hozzá egy másik vállalkozást, aki megcsinálta nekik. Ennek a trendnek a sikerességét látva indult el a Zöld Pardon, meg néhány hozzá hasonló klub, és teljesen leamortizálták a piacot. Tíz év sem kellett hozzá, és ma már gyakorlatilag nem lehet eladni a közepes és kisebb koncertekre komolyabb áron a jegyeket.

Tőlünk nyugatabbra a komolyabb klubokban bevett dolog a negyveneurós belépő, ami tizenkétezer forint, miközben Magyarországon ilyen árú jegyeket csak a Sportarénában, a SYMA csarnokban, a MüPában vagy esetleg a BKK-ban lehet elkérni. Ugyanakkor a mai első számú popzenei koncerthelyszín, a Budapest Sportaréna évente kilencven előadást csinál, beleértve az összes céges- és sporteseményt. A Live Nation meg évi húsz-huszonöt bulit. Ami különösen annak fényében siralmas, hogy Berlinben egyetlen nap öt-tíz komolyabb rendezvény van. A berlini Mercedes Benz Aréna (korábban O²) több mint 200 napot ad el egy évben. S akkor még nem beszéltem az O² Londonról, ami persze nyilván a popzene Mekkája, de ahol egy évben 360 előadás is lemegy.

Jávorszky Béla Szilárd:

Anglia vagy Németország mindig is más nagyságrendet jelentett. De mi a helyzet hozzánk hasonló országokkal? Például Csehországgal vagy Lengyelországgal?

Hegedűs László:

Angliához vagy Németországhoz képest Csehországban és Lengyelországban is kevesebb a koncertek száma, de így is ötven-hetven százalékkal többet rendeznek, mint Magyarországon. A lengyel és a cseh nagyvárosokban az átlag belépők árai hatvan-hetven euró között mozognak. Számunkra szomorú hír, hogy már Romániában is nyolc-tíz nagyobb sztár fordul meg nyaranta. Annak ellenére, hogy Bukarestben egyetlen négyezer fős koncertterem van, a Sala Palatului, amit még a román király építtetett a háború előtt. Amúgy remek épület. Emellett a Nemzeti Stadionban (66 ezres) és a Parlament előtti téren tartanak rendszeresen bulikat, oda 35 ezer ember fér be, és Bukarestben Elton Johntól az AC/DC-ig, az Aerosmith-től Robbie Williamsig mindenki megfordult már.

Jávorszky Béla Szilárd:

⁴⁷ Az egykor a Petőfi híd budai lábánál működő Zöld Pardon „utódja”, amely azóta a Lágymányosi híd budai lehajtójához költözött.

A román focistadionok nem lennének alkalmasak popkoncertek rendezésére?

Hegedűs László:

Sok stadion van, de egyik sem alkalmas, nincs megfelelő bejárési lehetőség a küzdőtérre, így se a kamionok behajtását, se a közönség be- és kieresztését – főleg vészhelyzet esetén – nem lehet biztosítani. Nemrég azonban átadták a nemzeti stadiont, oda 66 ezer nézőt be lehet vinni. Romániában azonban erős a futballszövetség, féltik a füvet. 2011 szeptemberi átadása óta mindössze négy koncertet tartottak az Arena Nationalban, nem lett semminek semmi baja, mégis szinte lehetetlen megkapni.

Jávorszky Béla Szilárd:

Idehaza amúgy melyik koncert volt az, amelynek a megszervezésére a legbüszkébb vagy?

Hegedűs László:

Úgy érzem, az 1986-os Queen-koncert és az abból készült film elég nagy lábnyom a hazai zenei életben. Az emberek mindig is szerették ezt a zenekart, de az, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetői és ideológusai is megmozdultak rá, az számomra generációváltást jelentett a pártban. Külön ki kell emelnem Berecz Jánost, aki óriási segítséget nyújtott nekünk. Valószínűleg a fiatal színésznő felesége által táplált populáris imázs is belejátszott a zenehallgatási szokásaiba, de amikor láttam kifordulni a Balassi Bálint utcából és a kocsiában üvöltött a Queen, akkor picit megnyugodtam. De említhetném Korda Istvánt az MSZMP agitprop osztályáról, aki alapvetően képzőművészettel foglalkozott, de zenei ügyekben rendre mellénk állt és ezáltal borzasztó nagy segítséget jelentett. Akárcsak Lehel Laci és Lendvai Ildikó a KISZ-ben.

Nem beszélve Kiss Imréről,⁴⁸ aki fantasztikusan pozitív erő volt. Az Idegenforgalmi Propaganda és Kiadó Vállalat⁴⁹ idegenforgalmi főosztályvezetőjeként 1981-től az Interkoncertnél dogozó Klenyánszky Tamással együtt életre hívta a Tavaszi Fesztivált, amelynek keretén belül ugyan nem akart rockkoncerteket – mint mondta, csak így tudja a rendezvényt az állami szervek felé megvédeni és annak költségvetését egyensúlyban tartani –, ám dzsesszművészeket hozhattam neki. Például a Dave Brubeck Quartetet. Brubeckkel imádtam együtt dolgozni, előtte a bécsi Konzerthausban léptettem fel, négy napot töltöttünk együtt, nagyon jó fej volt, vonattal jöttünk Bécsből Budapestre, mert nem akart repülni. Imre szerzett az IPV-től devizát, abból szerveztük meg Stanley Clark vagy Al Di Meola fellépéseit a Kisstadionban. Al di Meola a mai napig emlegeti ezt nekem, 18 ezren váltottak rá jegyet, sámfával kellett benyomni az embereket, mert annyira tele volt a helyszín. Számára nagy reveláció volt, hogy a dzsesszre ekkora az érdeklődés Magyarországon.

Jávorszky Béla Szilárd:

Annak ellenére, hogy már a nyolcvanas évektől rendeztetek szabadtéri koncerteket (Népstadion, MTK-pálya, BS-parkoló), mégsem láttál fantáziát a kilencvenes években kibontakozó fesztiválpiacon. Miért?

Hegedűs László:

⁴⁸ Kiss Imre (1943–2012) 1981 és 1990 között a Budapesti Tavaszi Fesztivál igazgatója, később az Országos Filharmónia ügyvezető igazgatója, 1996 és 2001 között a Magyar Állami Operaház ügyvezető igazgatója, 2003 és 2011 között pedig a Művészetek Palotája vezérigazgatója volt.

⁴⁹ Az Idegenforgalmi Propaganda és Kiadó Vállalat az állambiztonsági szolgálat közvetlen fennhatósága alá tartozott.

Tévesen döntöttem. A nyolcvanas években elmentem néhány nyugat-európai fesztiválra, és azt láttam, hogy azok nem szólnak igazán másról, mint a közönség durva átveréséről. Az emberek nem látnak, nem hallanak rendesen, órákat állnak sorban a mobilvécék előtt, melegen kapják a sört, és rettenetes körülmények között alszanak, esznek, kefélnek. Mindezért maximum az együttlét élménye kárpótolja őket. De azok a fesztiválok zenei téren semmilyen pluszt nem adtak. Sőt ellenkezőleg, inkább elvettek. Ráadásul úgy gondoltam, klasszikus nagy promóter vagyok, Bill Graham és Fritz Rau nyomában járok, ezért méltóságon alulinak éreztem, hogy ebben a lábszagúnak tűnő fesztiválbizniszben részt vegyek.

Tévedtem. Mindenekelőtt azért, mert nem számoltam vele, hogy a kétezres évektől ezen a téren mekkora evolúció indul be. Ebben nagy szerepe volt a Rock In Rionak, a világ első olyan multikulturális fesztiváljának, ahol tényleg sokat költöttek arra, hogy a látogató magas színvonalú élményt kapjon. Aztán sorra jöttek a nagy amerikai, angol, francia és német fesztiválok, amelyek szintén egyre többet költöttek a színvonalra, korábban nem létező technikákat, vizuális látványosságokat vetettek be.

Magyarországon eleinte jószerivel egyedül a Sziget létezett, az indulásuknál tárgyaltam Müller Péterrel és Gerendai Karcsival, nagyon jó benyomást tettek rám és jóban is lettünk. Sőt az első fesztiválokra szállítottunk is nekik művészeket. De hosszabb távon nem tudtunk munkakapcsolatot kialakítani. Úgy érezték, ha mi visszük a művészeket, akkor nem tudják eladni a szegénységen és szerénységen alapuló ideológiájukat, hogy emiatt nekik mindent tizedannyiért kell adni, mert a Sziget egy olcsó diákfesztivál. A nemzetközi booking menedzserük a kezdetektől az a román Dan Panaitescu, aki magyarul nem nagyon tudott, de beszélt angolul, amikor a többi Szigetesnek nem ez volt az erőssége és akkoriban az egész fesztivál fazonja egy félszeg, szakadt imázst sugárzott. Elképzelttem, hogy mikor megjelent egy tárgyaláson, hát – hogy is fogalmazzak –, eléggé originálisnak tűnhetett a drága öltönyökben, ezerdolláros cipőkben feszítő, komoly szakmai háttérrel, közgazdasági, szociológiai és technikai tudással rendelkező nemzetközi ügynökök között. Viszont így egy csomó művészt ténylegesen olcsóbban megkaptak, mint amennyiért én tudtam volna nekik szállítani őket. A Sziget azóta óriásira nőtt, egy nemzetközi híru díjnyertes fesztivál, többmilliárdos forgalommal, sokszázmillió nyereséggel. Ezt hívják fejlődésnek.

A kilencvenes évek első felében úgy éreztem, ez nem az én utam. Ott állt mögöttem a Calypso Rádió, a PolyGram, közben az angol üzlettársam, Tim remekül vitte Kelet-Európát, sőt Görögországban, Törökországban, Izraelben is egyre több koncertet szerveztünk, úgyhogy az ügynökségünknek is nagyon ment. Mindez elkényelmesített. Ha előre tudtam volna, hogy az új évezredben a fesztiválok veszik át az uralmat, és ma már a koncertszakma forgalmának ötven százalékát ezek bonyolítják, akkor léptem volna. De tévesen ítélt meg a helyzetet, nem léptem. Ezzel a tanulással pedig most már együtt kell élnem.

Jávorszky Béla Szilárd:

2003-ban a világ talán legnagyobb multinacionális koncertszervező cége, a Live Nation felvásárolta a Multimédiát. Milyen folyamatok vezettek el odáig, hogy eladjátok a céget?

Hegedűs László:

A Live Nation az ezredforduló környékén a különböző európai országokban egymás után vette meg a vezető promótereket, akik számára jó üzletnek tűnt eladni a cégeket. Miközben persze tudták, hogy a Live Nation voltaképpen piacot vesz, és ezeket a piacokat ők már sosem kapják vissza. Tisztában voltak vele, hogy nem lehet versenyezni az amerikai multinacionális cég tőkeerősségével, a nagy számok törvényével. Mert ha, mondjuk, bejelentkezik a Rolling Stones, és kéri az ajánlatokat, bármit mondok, a Live Nation ráígér.

Nem feltétlenül Magyarországon, esetleg más piacon, hisz ők globálisak, az egész világon szerveznek turnékat.

Ezekhez a felvásárlásokhoz szükséges 1,2 milliárd dollárt a tőzsdén keresztül megfinanszírozták, ezt az összeget azóta kétszer emelték, ma 1,8 milliárd dollárnál jár. Ezt az adósságot ma is görgeti maga előtt a cég, a befektetésekből eddig lényegében egyetlen cent nem térült meg, csak a kamatokat fizetik a bankoknak. De felállítottak egy világcéget, amelynek van jegyeladási oldala, a szintén világcég Ticket Master, mellette ott van az Artist Nation management, 350 művésszel köztük olyan sztárokkal, mint Beyoncé, Jay-Z, Madonna, Shakira, Lady Gaga vagy a Maroon 5, a U2 és a Nickelback. Esetükben is ugyanúgy csinálják, ahogy a promótereknél, nemcsak a művészt (céget), hanem az addigi menedzsert is megveszik. Ami mindenkinek óriási anyagi biztonság.

Jávorszky Béla Szilárd:

Szóval 2003-ban téged is megvettek.

Hegedűs László:

Mondhatni, engem is, bár voltaképpen a Multimédiát vették meg, ami döntően angol tulajdon, nekem csak szerény kisebbségi részesedésem volt benne. Úgyhogy 2003-ban a tulajdonosok kaptak egy hatalmas összeget, én pedig – a megállapodás szerint – még további öt évig igazgattam a céget. Majd 2008-ban átvették tőlem a fiatalok. További két évig élt még egy moratórium, miszerint semmiféle koncerteket nem szervezhettem, de a szerződésben az nem szerepelt, hogy kiállításokkal nem foglalkozhatok, így azokkal foglalkoztam. 2010 óta szabad vagyok, elvagyok, szeretek dolgozni, viszem az ügynökséget. De már nem promótálok, megteszik azt nekem a volt kollégáim.

Kelet-Európa régóta nem nagy üzlet. A londoni O² arénában a U2 hat-nyolc előadást is tud csinálni, Justin Bieber meg ötöt. Az százezer nézőt jelent, nyolcvan-kilencven fontos belépők mellett. Szorozd be! Milliárdos bevétel egyetlen városban. Ha ide eljönne Justin Bieber, egyetlen előadása lehetne, nem öt, és azon az egyen is maximum három-négyezer dollárt tudna keresni. Azaz a töredékrészét annak, mint odakint.

Ez persze mindig is így volt, csak kisebb léptékben. A Live Nation annyit ért el az elmúlt tíz-tizenöt év alatt, hogy mindezt nagyobbra fújta. Szerintem azonban mára ők is belátták, a jegyárak és a művészgázsik ilyen mértékű felpumpálása – amivel kiszorították a konkurenciát – már nekik is ártott. Ez a hozzáállás hosszú időre válságba taszította a céget. Most kezdenek ebből kijönni, egyrészt az emberek megszokták a magasabb jegyárakat, másrészt bizonyos országokban csökkenteni kezdték azokat. Főleg Németországban erős a médianyomás – a legenyhébb, hogy kapitalista kurvának nevezik a Live Nationt –, ott a korábbi hetven-nyolcvan euró helyett újra vannak negyven-ötveneurós jegyárak. Hasonlóan nehéz piac Dél-Amerika, Ausztrália, ahol a közönség és a promóterek is ellenállnak a hájpolásnak, de sajnos Európában mindenhol felmentek a jegyárak a csillagos égbe. Főleg Angliában, Olaszországban és Spanyolországban. Ami jó jel: Amerikában most jelentették be, hogy a nyáron – korlátozott ideig – tízezer koncertre kétszázézer darab húsz dollárra redukált jegyet adnak ki az állóhelyekre.

Jávorszky Béla Szilárd:

Ebben az árfejhajtásban azért a fesztiválok is benne vannak.

Hegedűs László:

Igen, abszolút belejátszottak. De hát nekik évente egyetlen dobásuk lehet, abban a néhány napban vagy egy hétben kell mindent megmutatni és minden pénzt megkeresni.

Ráadásul rengeteg a fesztivál, abszolút telítődött a piac, a közepes és kisebb rendezvények sorra mennek csődbe. Nemcsak Magyarországon, hanem külföldön is.

Jávorszky Béla Szilárd:

Milyen mozgásteret látsz ma a magad számára?

Hegedús László:

Nemcsak elvagyok, de komoly európai turnék szervezésében is benne vagyok. Tavaly Justin Timberlake-et csináltam, nagy sikerrel, bár Magyarországra nem tudtam elhozni, mivel nem találtam megfelelő, hatvanezres helyszínt. Nemrég Ennio Morricone turnéját szerveztem, az év első három hónapjában Brian May-jel és a Queen musical főszereplőjével, Kelly Ellis színésznővel jártuk Kelet-Európát, tizenegy előadás volt, köztük Budapesten a BKK-ban kettő. Májusban Hans Zimmer turnéját szervezem, aki eddig még sosem turnézott, ezért elképesztő az érdeklődés. Amolyan új Morricone ő, az elmúlt huszonöt évben rengeteg díjnyertes filmzene – *Az oroszánkirálytól a Gladiátorig* – fűződik a nevéhez, emellett zongorista- és ukulelejátékos. Tizenöt tagú zenekar játszik vele, mögötte meg egy szimfonikus zenekar. Rabul ejtő show. A produkció premierje tavaly volt Londonban, Harvey Goldsmith vette kézbe és biztatta fel Zimmert, hogy folytassa. Fél évvel a turné megkezdése előtt Európa nagy része már telt házas volt. Nálunk is nagyon jól mentek rá a jegyek, teltház volt. Budapesten a Live Nationnel együttműködve csináltuk.

Jávorszky Béla Szilárd:

Klasszikus poprock koncert nincs is köztük? Ezek szerint azoknak leáldozott?

Hegedús László:

Nem mondom, hogy leáldozott, de poprockból már csak egyedi előadásokat csinálok. Például Ian Gillant, Zucchero-t – ők is nagy kedvenceim –, meg mondhatnék további neveket, de azok még szervezés alatt vannak. Miután a Népstadiont lebontják, nincs megfelelő helyszín Magyarországon. A 25-27 ezres Fradi-stadion kicsi, ott nem lehet gazdaságosan szervezni nagy bulikat. Úgyhogy megyünk Lengyelországba, ami tele van jó stadionokkal, meg Csehországba, Szlovákiába.

Jávorszky Béla Szilárd:

Jelenleg hányan dolgoztok a Multimediánál?

Hegedús László:

Négyen.

Jávorszky Béla Szilárd:

A fénykorban mennyi volt? Hatvan?

Hegedús László:

Nagyjából. De ez a hatvan ma is megvan, csak Live Nationnek hívják őket. Nálunk meg elég ez a négy ember. Az elektronika korában, amikor minden számítógépeken keresztül zajlik, nincs szükség már helyi kirendeltségekre. Amikor még telexen és faxon kommunikáltunk, helyi ügyekben sokszor nem lehetett másként előrejutni, mint hogy ott állt valaki, aki hajtotta. Persze, néha még ma is el kell utazni, hogy továbbrugdossunk egy-egy megakadt ügyet, de a kelet-európai piac a mai fejlettségi szintjén már jól irányítható telekommunikációval. Nincs szükség arra, hogy fizikailag is jelen legyünk egy-egy országban

Jávorszky Béla Szilárd:

A végén egy költői kérdés, de muszáj feltennem: csinálnád-e másként?

Hegedűs László:

A szakmában eltöltött negyvenvalahány év után elmondhatom, hogyha ugyanezt az energiát nem ebbe a rögzös, hálátlan, rendkívül nehezen meghódítható zenei világba fektettem volna, hanem helyette könyvírásba, találmányok menedzselésébe, vagy antik festményekkel, szobrokkal való kereskedésbe, akkor vélhetően sokkal boldogabb és nyugodtabb lennék, és később halnék meg. Ez a szakma tömény stressz, folyamatos feszültség, állandó nyomás. Bármilyen jó történik, utána mindjárt történik kettő rossz is, amit ki kell védeni. De annak idején egyszerűen magába szívott a rockvilág magnetikus ereje. Látom a szakma erényeit és hátulütőit. Közben pedig rengeteg jó zenét hallgattam.

Huszoneves koromban még fontos volt, hogy olyan világban éljek, ahol elsőként tudok mindenről. Folyamatosan jó zenék bővületében töltöttem az időmet. Aztán később rájöttem, hogy nem az általam szeretett zenék a legjobban eladhatóak, hanem azok, amiktől amúgy kiütést kapok, a Boney M., az ABBA, a kommerciális pop. Nehezen viselem a sablonokat. A háromakkordos heavy metal zenekarokat, a tradíciókat ismételtető, de mondanivaló nélküli bluesbandákat vagy a hatvanas-hetvenes évek klasszikusait másoló rockformációkat. Miközben szeretem az igényes dzsesszt, a progresszív rockot, és büszke vagyok arra, hogy Miles Davis-, Led Zeppelin-, Pink Floyd-, Tangerine Dream- és Rolling Stones-koncerteket rendeztem.